धर्मकीर्ति

THE DHARMAKIRTI

A BUDDHIST MONTHLY

अर्न्तराष्ट्रिय भिक्षुणी संघ प्रमुख विभिन्न अन्य संघ संस्थाहरुको संयुक्त तत्त्वावधानमा सुलक्षण कीर्ति विहार, चोभारमा आयोजित "धम्मवती गुरुमां [illegible] गुरुमां सम्मान समारोह"मा आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुहुँदै माननी[illegible] कु[illegible]र उपाध्यायज्यू ।

DHARMAKIRTI

गुण पुन्ही

वर्ष-२२; अङ्क-५

बिक्रम सम्वत् २०६१

धर्मकीर्ति

१. 'धर्मकीर्ति' प्रत्येक पूर्णिमाको दिन निस्कन्छ ।

२. 'धर्मकीर्ति' का लागि धार्मिक, सामाजिक एवं नैतिक पक्षका लेखहरू लेखी पठाउनु होस् ।

३. विहार एवं विभिन्न स्थानहरूमा भएका बौद्ध गतिविधिहरू समयमै (औंसिसम्म) हामीलाई लेखी पठाउनु होस् ।

४. हामी तपाईंको स्वस्थ प्रतिक्रियाको स्वागत गर्दछौं ।

५. लेखकद्वारा लेखिएको कुनै पनि विचारको जिम्मेवार लेखक आफै हुनेछ- सम्पादक मण्डल हुने छैन ।

■ विषय-सूचि ■

क्रम सं.	विषय	लेखक	पेज नम्बर
१.	बुद्ध-वचन	-	१
२.	सम्पादकीय- विश्व बौद्ध शिखर सम्मेलन	-	२
३.	[illegible]	—रीना तुलाधर	३
४.	बाल आश्रमलाई सहयोग	-	३
५.	कर्म स्मृतिका पानाहरू पल्टाउँदा	- अमीरकुमारी शाक्य	४
६.	संस्कार	- नरेन्द्रनाथ भट्टराई	६
७.	धर्म प्रचार र बहुजन हिताय	- तारा डंगोल	७
८.	धम्मवती गुरुमाँप्रति [illegible]	- धर्मरत्न शाक्य	८
९.	गुरुमाँ धम्मवती ७० ऐं दयागु बुदीया	- हीराकाजी शाक्य	८
१०.	लुम्बिनी उपवनको नामकरण	- [illegible]	९
११.	धर्मकीर्ति पत्रिकाको विशेष सदस्यहरू	-	१०
१२.	बाउरे र कुकुरा	- [illegible] शाक्य	११
१३.	योगाभ्यास विधि-भाग १	- डा. गोपाल प्रधान	१३
१४.	[illegible] जीवन ?	- रामभक्त प्रधान	१४
१५.	[illegible] व्यवहार	- आनन्द [illegible] तुलाधर	१४
१६.	[illegible]	- मेघदूत	१५
१६.	[illegible]	- ब्र. [illegible]	१६
१७.	मानवको ठूलो धर्म	- [illegible] तुलाधर	१६
१८.	धर्मकीर्ति विहार-गतिविधि	-	१७
१९.	धर्म प्रचार-समाचार	-	२३

● धर्मकीर्तियात छिगु ग्वाहालीया आवश्यकता दु । छिगु प्रत्येक ग्वाहाली पत्रिकाया लागी तःधंगु तिबः ज्वीफु ।

● छि थः ग्राहक जुया दिसँ, मेपिन्त नं ग्राहक याना दिसँ ।

● छिं थःगु पसः, उद्योग, व्यापार, कार्यालयया बिया छ्वगु प्रत्येक विज्ञापन पत्रिकायात तःधंगु ग्वाहाली जूवनी ।

● धार्मिक व सामाजिक पक्षया रचना च्वया, सुझाव व सल्लाह बिया पत्रिकायात रोचक व स्तरीय याय्‌गुली नं ग्वाहाली बीफु ।

● आसे धयादीमते, बिचाः याना दिसँ- 'धर्मकीर्ति' यात बांलाकेत छिं गुकथं ग्वाहाली बिया दीफु ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

प्रमुख व्यवस्थापक
विद्यासागर रञ्जित
फोन: ४२५ ८१५५, ४२२ ४६१२

व्यवस्थापकहरू
चिनीकाजी महर्जन
फोन: ४२५ ३१८२
ज्ञानेन्द्र महर्जन
फोन: ४२७ ६९०८

सह-व्यवस्थापक
ध्रुवरत्न स्थापित

सम्पादक
भिक्षुणी वीर्यवती
फोन: ४२५ ९४६६

प्रधान सम्पादक
भिक्षु अश्वघोष महास्थविर
फोन: ४२५ ९११०

प्रकाशक र विशेष सहयोगकर्ता
भिक्षुणी धम्मवती
फोन: ४२५ ९४६६

कार्यालय
धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी
धर्मकीर्ति विहार
श्रीघः नघः टोल
पोष्ट बक्स नं. ४९९२
काठमाडौं
फोन: ४२५ ९४६६

बुद्ध सम्वत् २५४८
नेपाल सम्वत् ११२४
इस्वी सम्वत् २००४
विक्रम सम्वत् २०६१

विशेष सदस्य	रु. १०००/- वा सो भन्दा बढी
वार्षिक	रु. ७५/-
यस अङ्कको	रु. ७/-

धर्मकीर्ति
(बौद्ध मासिक)

THE DHARMAKIRTI
A Buddhist Monthly
SEPTEMBER 2004

वर्ष- २२	अङ्क- ५	गुण पुन्ही	भाद्र २०६१

★ सुनारले अलि-अलि गरेर चाँदी (सुनको) कसर निखारे झैं पण्डितले अलि-अलि गरी क्रमशः आफ्नो चित्त मल (क्लेश, कमजोरी) निखार्नु पर्छ ।

★★★

★ जस्तो फलामबाट निस्केको खियाले फलामलाई नैं खान्छ, त्यस्तै सदाचारको उल्लघंन गर्ने व्यक्तिलाई उसको नराम्रो कर्मले उसैलाई दुर्गतिमा पुऱ्याउँछ ।

★★★

★ स्त्री-पुरुषको मैल दुराचार हो, दानीको मैल कंजुसीपन हो । इहलोक र परलोकको मैल पापै हो ।

★★★

विश्व बौद्ध शिखर सम्मेलन

आगामी मंसिर १५, १६ र १७ गते तीन दिन सम्म सरकार र लुम्बिनी विकास कोषको संयुक्त आयोजनामा लुम्बिनीमा दोश्रो विश्व बौद्ध शिखर सम्मेलन हुन गइरहेको छ । हुनत ६ वर्ष पहिले पनि लुम्बिनीमा नै पहिलो विश्व बौद्ध शिखर सम्मेलन सम्पन्न भएको थियो । उक्त सम्मेलन नाम मात्रको शिखर सम्मेलन हुन गएको चर्चा चलेको थियो । किनभने सो सम्मेलनमा कुनै पनि बौद्ध देशका राष्ट्रपति, र प्रधानमन्त्रीको सहभागिता रहेको थिएन । देशको राजनैतिक परिस्थिती राम्रो नभएको कारणले सुरक्षाको समस्या पनि थियो ।

६ वर्ष पछि हाल लुम्बिनीमा नै सम्पन्न हुने विश्व बौद्ध शिखर सम्मेलन हामी नेपालीको लागि मात्र नभई बौद्ध जगतलाई नै सुखदायक समाचार भएको छ । किनभने लुम्बिनी सिद्धार्थ गौतम (भगवान बुद्ध) को जन्मस्थल भएकोले पनि यो सम्मेलन अति महत्त्वपूर्ण मानिएको छ । बुद्धको जन्मस्थल विषयमा समय समयमा अनर्गल वाद विवाद चलिरहेको अवस्थामा लुम्बिनीमा नै यस बौद्ध सम्मेलन हुनु अति सान्दर्भिक देखिन्छ ।

अब विश्व बौद्ध शिखर सम्मेलनको उपलब्धि तर्फ एकपटक लागौं । हुनत पहिलो विश्व बौद्ध शिखर सम्मेलनमा ९ वटा जति राम्रा प्रस्तावहरू प्रस्तुत गरिएका थिए । ती ९ वटा प्रस्तावहरू मध्ये मायादेवी मन्दिर निर्माण कार्य र लुम्बिनी दिवस मनाउने कार्य गरी दुईवटा प्रस्तावहरू कार्यान्वयन भएका देखिन्छन् । यी दुई मध्ये पनि मायादेवी मन्दिर निर्माण कार्यलाई ठूलो उपलब्धिको रुपमा लिन सकिन्छ । यसले नेपालको प्रतिष्ठा बढाएको छ । यस पहिलो सम्मेलनको लागि एक करोड पचास हजार रुपैयाँ खर्च भएको कुरा सुन्नमा आएको छ । जे भएपनि सम्मेलन सम्पन्न भएनुसार प्रस्तावित प्रस्तावहरू कार्यान्वयन तर्फ पनि ध्यान दिन अत्यावश्यक छ । यस्तो हुन सकेमा मात्र सम्मेलनको महत्त्व बढ्नेछ । त्यतिमात्र होइन जनता र देशको सम्मान र प्रतिष्ठा पनि बढ्नेछ ।

लुम्बिनीमा अन्तरराष्ट्रिय विश्व विद्यालय स्थापना गर्ने विषयमा कार्यान्वयन हुन सकिरहेको थिएन । तर हाल आएर फेरि लुम्बिनीमा बौद्ध विश्वविद्यालय खोल्नु पर्ने विषयमा चर्चा भइरहेको छ । यही विषयलाई लिएर हालै मात्र धर्मोदय सभाको आयोजनामा दुई दर्जन जति राष्ट्रिय बौद्ध संस्थाहरूको सहभागितामा लुम्बिनीमा अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध विश्व विद्यालय स्थापना विषयमा सुझाव र प्रस्ताव पास गरी सरकार समक्ष पेश गर्ने निर्णय भएको थाहा हुन आएको छ ।

यसपाली पनि लुम्बिनीमा शिखर सम्मेलन नै मनाउने जमर्को गरिएनुसार यसलाई सफलतापूर्वक सम्पन्न गर्न सकौं भन्ने कामना त छँदैछ । तैपनि नेपालको वर्तमान परिस्थितीलाई नियाल्दा कताकता शिखर सम्मेलनको ठाउँमा अन्तरराष्ट्रिय बौद्ध सम्मेलन मात्रले चित्त बुझाउने होकि जस्तो लाग्न थाल्छ । तर जे होस् हाम्रो मनले चिताए अनुसार लुम्बिनीमा सञ्चालन हुने दोश्रो बौद्ध शिखर सम्मेलन कार्यमा नेपाली दाजुभाईहरू सबैको मनमा धर्म चेतना जागृत भई एक आपसी मिलोमतो र सहयोग प्राप्त भई भव्य रुपमा सम्मेलन सफल हुनेछ भन्ने शुभकामना रहेको छ ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धम्मपद-१७३

■ रीना तुलाधर 'परियत्ति सद्धम्म कोविद'

चिरप्पवासिं पुरिसं - दूरतो सोत्थिमागतं
ञातिमित्ता सुहज्जा च - अभिनन्दन्ति आगतं
तथेव कतपुञ्ञम्पि - अस्मा लोका परं गतं
पुञ्ञानि पतिगण्हन्ति-पियं ञाती व आगतंति ।

अर्थ- जसरी लामो समयसम्म परदेश गएर सकुशल फर्केका व्यक्तिलाई आफन्तले स्वागत सत्कार गर्दछ, त्यसरी नै यस लोकबाट परलोकमा जाने समयमा आफूले गरेको पुण्य कार्यको फलले आफूलाई स्वागत गर्दछ ।

घटना- उपरोक्त गाथाहरू भगवान बुद्धले ऋषिपतनमा बस्नु भएको बेला नन्दिय भन्ने एक व्यक्तिको कारणमा भन्नुभएको थियो ।

वाराणशीको एक कुलमा नन्दिय भन्ने एक कुलपुत्र थिए । उनी अति श्रद्धावान थिए । बुद्ध तथा भिक्षु संघलाई आवश्यक सेवा सत्कार गर्न सदा तत्पर हुन्थे । आमाबाबुले अराए जति काम गर्ने आज्ञाकारी पनि थिए । विवाह गर्ने उमेर पुगेपछि तिनका आमाबाबुले विवाह गराई दिने सोचे । उनीहरूले छिमेकीका छोरी रेवती नाम गरेकी केटिसँग तिनको विहे गराईदिने कुरो बनाए । रेवती भने बेग्लै स्वभावकी थिइन् । दान धर्म गर्न मन पराउँदैनथे । भिक्षु संघमाथि श्रद्धा राख्दैनथे । यही कारणले नन्दियले रेवतीसँग विहे गर्न मानेनन् ।

नन्दियकी आमाले रेवतीलाई काम कुरा सिकाइन् । आफ्नो छोराको अगाडी शील स्वभावकी जस्ति बन्नु, भिक्षु संघलाई राम्ररी सेवा सत्कार गर्नु, दान गर्नु । यसरी नन्दियको दिल जित्नु भनेर रेवतीलाई सिकाइन् । रेवतीले पनि त्यस्तै गरिन् । रेवतीको चाल चलन बदलेको देखेर नन्दियले त्यसलाई मन पराए । दुई जनाको बिहे भयो । तिनीहरू हाँसीखुसी सुखी परिवार भएर बसे ।

समय बित्दै गएपछि नन्दियका आमाबाबुको मृत्यु भयो । नन्दिय घरको मालिक बन्यो । सबै सम्पत्ति आफ्नै हातमा भएपछि नन्दियले अझै धेरै दान पुण्य कार्यहरू गरे । भिक्षु संघलाई मात्र होइन, गरीब गुरुवालाई पनि दिनहुँ आफ्नै घर दैलोमा दान दिने गरे ।

पछिबाट ऋषिपतन महाविहारमा चारचारवटा कोठा भएको चार चार वटा विहार बनाएर बुद्ध प्रमुख भिक्षु संघलाई दान दिए । विहारमा चाहिनेजति सुविधाको सामान जुताए ।

एकदिन मौद्गल्यायन भिक्षुले नन्दियको प्रशंसनीय दान कार्यलाई लिएर भगवान बुद्धसँग प्रश्न गरे- "भो भन्ते ! मनुष्यलोकमा पुण्य गर्दागर्दै परलोकमा त्यसको पुण्य फल स्वरूप त्यसको भाग्य बनीसक्छ के ?" भगवान बुद्धले भन्नु भयो-" मौद्गल्यायन ! तिमीले किन यसरी कुरा गरेक्रो ? जब कुनै एक घरका मानिस धेरै वर्षसम्म विदेश बसेर घर फर्कन्छ तब त्यसलाई बाटैमा कोही चिन्नेले देख्ने बित्तिकै तिम्रो फलानो फर्केर आयो भनेर त्यसको घरमा खबर पुऱ्याउन जान्छ । अनि घरका परिवारले 'मेरो पुत्र फर्क्यो', 'मेरो पति फर्क्यो' भनेर खुशिले गद्‌गद् भएर त्यसको स्वागत गर्न जान्छ । त्यसरी नै कुनै एक पुण्यवान व्यक्तिको मृत्यु भएपछि परलोकमा जन्म लिँदा त्यसको पुण्यकार्यको फलस्वरूप त्यसको भाग्यले त्यसलाई स्वागत गर्न आउँछ । यसरी आज्ञा भएर भगवान बुद्धले उपरोक्त गाथा भन्नुभयो । ■

बाल आश्रम बनेपालाई सहयोग

मैत्री केन्द्र बाल आश्रम ध्यानकुटी बनेपालाई सहयोग दिनुहुने दाताहरू र दान विवरण यसरी रहेको छ-

क्र.सं.	दाताको नाम	दान विवरण
१.	रुद्रबहादुर खड्गी	एक छाक भोजन (कर्मचारी सहित)
२.	धर्मचन्द्र शाक्य, बनेपा	रु. ३,००/-
३.	स्व. पुत्रको स्मृतिमा तीर्थदेव मानन्धर	रु. ४,००/-
४.	जापानी ओकोडे आहुसी	- स्टिल दराज थान - २ - राइस कुकर थान - २ - फ्रीज ठूलो - १ - कपर्इ ठूलो - १ - खेलकुद सामानहरू...
५.	स्व. पति इन्द्रबहादुर सिंह डंगोलको पुण्य स्मृतिमा श्रीमती शान्तादेवी सिंहबाट	रु. ५,००१/-

अर्घ स्मृतिका पानाहरु पल्टाउँदा

■ अमीरकुमारी शाक्य

एशियाको सबभन्दा ठूलो मानिने अस्पताल श्रीराज अस्पतालको चौथो तल्लामा केबिन नं. ९ को एउटा बेडमा नेपालबाट उपचारको लागि आइरहनु भएकी महिला बिरामी सुतिरहनु भएको थियो। बेडसंगै बिरामी कुरुवा टेबिलमा औषधिहरू मिलाउँदै थिइन्। पहेंलो चीवर धारण गरेकी एउटी अनगारिका (अमेरिकन नागरिक थिइन् तर नेपाली राम्ररी बोल्नु हुन्थ्यो) केबिनमा प्रवेश गर्नु भयो। विरामी कुरुवाले अनगारिकालाई देख्ने वित्तिकै वन्दना गरेर आदरपूर्वक आसन ग्रहण गर्न हुन अनुरोध गरिन्।

आसन ग्रहण गर्नु हुँदै (अनगारिकाले भन्नुभयो)

अनगारिका : तपाइलाई थाहा छ ? आज म धेरै नै खुशि छु।

विरामी कुरुवा: *(छक्क पर्दै)* अहँ, थाहा छैन। किन र गुरुमां ?

अनगारिका : आज मेरो जीवनमा ठूलो काम गरेको जस्तो महसुस भैरहेको छ।

विरामी कुरुवा: त्यस्तो के काम होला गुरुमां ?

अनगारिका : आज मैले धेरै वर्ष पछि मेरी आमालाई चिठ्ठी लेखेर ड्रप गरेर आउँदैछु।

विरामी कुरुवा: *(अचम्म मान्दै)* किन र गुरुमाँ आज मात्रै तपाईंले, तपाईंकी आमालाई चिठ्ठी लेख्नु भएको हो ? यो भन्दा पहिले कहिल्यै लेख्नु भएको थिएन र ?

अनगारिका : *(लामो सास तान्दै)* हो। २५ वर्ष भैसक्यो मैले मेरी आमासंग छुटेर हिंडेकी। मलाई मेरी आमा प्रति घृणा थियो। मेरो मनमा मेरी आमा प्रति कहिल्यै यस्तो आदर र गौरबको भावना पलाएको थिएन। तर आज अचानक मेरो हृदयमा ठूलो परिबर्तन आएको छ।

विरामी कुरुवा: *(एकै सासमा)* किन गुरुमाँ, त्यो कसरी ? (अनि अनगारिका गुरुमाँ भावुक बन्दै आफ्नो जीवनका वेलिविस्तार यसरी गर्नु भयो)

अनगारिका : मेरो जन्म अमेरिकाको एउटा शहरमा भएको थियो। मेरो देश धनि छ, सम्पन्न छ। अनेक आधुनिक सुख-सुविधाले भरिएको छ। तर पनि मेरो देशका मानिसहरू सुखी छैनन्। उनीहरूलाई शान्तिको अभाव छ। म पनि यही अभाव महसुस गर्दछु।

म मेरी बा-आमाकी ठूली छोरी हुँ। मेरा भाई र बहिनी पनि छन्। घरमा मेरा बा-आमा सधैं झगडा गर्नु हुन्थ्यो। किन हो मलाई थाहा थिएन। म सानै थिएँ, ७ वर्षकी। मेरो बा मेरी आमा संग झगडा गरेर एक दिन घर बाट निस्कनु भएको थियो। फर्कनु नै भएन।

त्यति बेला देखि मेरी आमाले हामीलाई कमाएर ख्वाउनु हुन्थ्यो। तर उहाँले हामीलाई माया-स्नेह र समय दिन सक्नु भएन। हरेक रात सजिसजाउ भएर नाइट क्लब जानु हुन्थ्यो। घरमा हामी तीन बच्चाहरू मात्र हुन्थ्यौं। रातभरी आमा आउनु हुन्छ कि भनेर कुर्दा कुर्दै निदाउँथ्यौं। कहिले काहिँ भाई बहिनी रोएर दुःख दिन्थ्यो। मैले फकाई फुलाई सुताउँथें। कहिले त रात भरि सुत्नै पाउँदैनथे। भाई बहिनीको माया लाग्छ। बल्ल बिहान आमा केहि खानेकुरा ल्याएर हामीलाई "लौ बाँडेर खा" भनि दिनु हुन्थ्यो। अनि मेरी आमा पल्टिनु हुन्थ्यो सुत्नलाई। तर भाई बहिनी मान्दैनन् उनीहरूले आमासंग पिरोल्न थाल्यो भने मलाई गालि गर्नु हुन्थ्यो। भाई बहिनीलाई राम्ररी हेरचाह गरेन भनेर पिट्नु पनि हुन्थ्यो। आमाको यस्तो व्यवहारले म विरक्त भएकी थिएँ। मेरो भित्रि मनले आमालाई विस्तारै घृणा गर्दै गएँ। मैले चालै पाएन छ।

जब म ११-१२ वर्षकी भएँ मैले अलि कुरा बुझ्न सक्ने भएँ। आमाको बानी मलाई पटक्कै मन परेको थिएन। तर लागेको लट आमाले छोड्नु सक्नु भएन।

यस्तै बेला मेरो जीवनमा एउटा केटा साथीको चिनाजान भयो। हामी दुवैको विचार सान्है मिल्यो। त्यसैले हामी एक अर्काको कल्याण मित्रको रुपमा दुई-तीन वर्ष बितायौं। पछि उहाँले मसंग बिहेको प्रस्ताव राख्नु भयो। मैले पनि उहाँको प्रस्तावलाई नकार्न सकिन। किन भने म मेरी आमासंग बस्न नसक्ने अवस्थामा पुगिसकेकी थिएं।

एकदिन आमा घरमा आउनु भएको समय पारेर, मैले भाई बहिनीलाई आमासंग छोडेर मेरो कल्याण मित्रसंग हिंडेकी थिएँ। त्यतिबेला देखि मैले मेरी आमालाई सम्झँदा पनि सम्झिन्थें। भाई बहिनीको सम्झना आउँथ्यो। अब त उनीहरू पनि ठूलठूला भएर आफ्नो बाटो

Downloaded from http://www.dhamma.digital

लागि सक्यो होला भनि थान्दथें ।

विवाह पश्चात् एक वर्ष जति हामी श्रीमान् श्रीमतीको रुपमा जीवन निर्वाह गरेका थियौं । त्यसपछि हामी दुवैले एउटा अठोट गऱ्यौं कि "दुवैले प्रव्रज्या जीवन विताउने ।" हामी खास त शारिरीक चाहनाले होइन, भावनात्मक तथा मिल्दो वैचारिक चाहनाले आकर्षित भएका थियौं । हामी एक आपसमा कल्याण मित्र थियौं । दुवैको मनमा सायद यहि महसुस भएकोले होला, हामी दुवैले प्रव्रज्या जीवन बिताउने एउटै निर्णय गऱ्यौं । एउटा बौद्ध विहारमा गएर हामी दुवै प्रव्रजित भयौं ।

प्रव्रजित भैसकेपछि पुरुष र नारी एकै ठाउँमा बस्न नसकिने भएकोले, हामी अलग्ग-अलग्ग बौद्ध देशहरूमा गएर बौद्ध तीर्थ स्थलहरू दर्शन गर्ने, बौद्ध धर्म गुरुहरूसंग भेट्ने र बौद्ध दर्शन अध्ययन गर्ने जस्ता कार्यहरू गर्न सुरु गरेको धेरै वर्ष भइसक्यो । तीन चार वर्षमा एकचोटी मात्र, हाम्रो भेट हुन्थ्यो त्यतिबेला आफुले आर्जन गरेको ज्ञान र अनुभवको आदान प्रदान हुन्थ्यो । बस यस्तै छ हाम्रो प्रव्रज्या जीवन ।

नेपाल बुद्ध जन्मेको देश हो । साच्चै नै शान्त र सुन्दर छ । ध्यान भावना गर्नको लागि योग्य ठाउँ छ । म धेरै पल्ट नेपाल पुगेर, धेरै वर्ष बसि पनि सकें । यहि सिलसिलामा म अहिले बौद्ध देश थाइलाण्ड आएको थिएँ । हिंड्दा हिंड्दै मेरो खुट्टामा घाउ भएथ्यो । सेप्टिक नै भई सकेछ । उपचारको लागि म यो श्रीराज अस्पतालमा आएको थिएँ । भाग्यले एकजना नेपालबाट अध्ययनको लागि आइरहनु भएको विद्यार्थि भन्तेलाई भेटें । कता पाल्नु भएको भनि सोध्दा माथी केबिनमा नेपालबाट उपचारको लागि आइरहनु भएकी विरामी हेर्न जाँदैछु भन्नु भयो । मलाई पनि विरामी हेर्न उत्सुक भएकोले म पनि विद्यार्थी भिक्षु संगै केविन मा आउँदा, तपाईंसंग भेट भयो । ज्यादै खुसि लागेको थियो ।

घाउको लागि म धेरै पल्ट अस्पतालमा आउनु परेको थियो । अस्पताल आएको हरेक दिन म केबिनमा पनि पुग्थें । संधै तपाईंले आफ्नी आमालाई मन लगाएर सेवा गरिरहनु भएको देखेर मेरो मनमा कता कता मेरी आमाको सम्झनाले घचघच्याउन थाल्यो । आमाको सेवा गर्न पाएर तपाई संधै खुशि देखिनु हुन्थ्यो । यी दृश्यहरू मलाई दिन पर दिन मन पर्न थाल्यो । अस्पतालबाट विहारमा फर्केपछि पनि मैले ति दृश्यहरू देख्न थालें । हिजो त मलाई मेरी आमाको यादले निन्द्रा नै लागेन । आखिर मलाई पनि त मेरी आमाले नौ महिना सम्म गर्भमा बोकेर अनेक दुःख कष्ट सहेर जन्म दिनु भएको थियो । अति मेहेनत गरेर हुर्काउनु भएको थियो । मेरी आमाले जेसुकै कर्म गरेर भए पनि हाम्रो लागि खाना ल्याउनु हुन्थ्यो । त्यसरी रात भरि नाइट क्लब जानु पर्ने वहाँको रहर नभएर वाध्यता पनि त हुन सक्छ । इत्यादि कुराले मेरो मनमा मेरी आमाप्रति श्रद्धा जाग्यो । पश्चाताप पनि भयो । मनमा अशान्ति भयो, छट्पट् भयो । बेकारमा मैले मेरी आमाको सेवा गर्नु त कता कता घृणा पो गरें भन्ने कुराले सताउन थाल्यो । त्यो रात निदाउन सकिन ।

अनेक तर्कनामा डुब्दै जादाँ मैले तपाई र तपाईंको आमा प्रतिको सेवा सम्झें, अलिक मनमा सितल भए जस्तो महसुस भयो । अनि मैले मेरी आमालाई चिठ्ठी लेख्ने निर्णय गरें । हट्ट न पट्ट कपि र पेन लिएर आमासंग क्षमा माग्दै आफ्नो मनको भावहरू सबै ब्यक्त गरेर चिठ्ठी लेखें । चिठ्ठी लेख्न सकेर मलाई ठूलो आनन्दको अनुभव भयो । विहान हुन हत्तार भएको थियो । आज विहान फष्ट आवर मै मैले मेरी आमालाई चिठ्ठी छोडेर आइसकें । त्यसैले आज म धेरै-धेरै नै खुशि छु । यो मेरो खुशिको कारण तपाई हुनुहुन्छ । तपाई मेरो कल्याण मित्र हुनुहुन्छ । बस यति भन्न म आज तपाईंलाई भेट्न आएकी । भोलि त म बैंकक् छोड्दै छु । सायद अर्को साल सम्ममा म नेपाल पनि जान्छु होला । ठेगाना पाएमा तपाईंलाई अवश्य भेट्न आउने छु- भनि ठेगाना लिएर जानु भएको थियो । अनगारिका गुरुमाँ ।

विरामी कुरुवालाई पनि एक किसिमको आनन्द महसुस भएको थियो । आफुले केहि गरेको जस्तो नलागे पनि, आफ्नो कारणले एउटी अनगारिका जस्तो आदरणीय व्यक्तिको आमाप्रतिको मिठ्यादृष्टि हटेर हृदय परिवर्तन भएको कुरा सुन्न पाउँदा आफु धन्य भएको सम्झेकी थिइन् । सत्कार्य गर्दा पाउने फल साच्चै मिठो हुँदो रहेछ भन्ने अनुभव गर्दै हर्षले गद्‌गद् भएकी थिइन् विरामी कुरुवा ।

साँच्चै एक वर्ष नवित्दै अनगारिका गुरुमाँ नेपाल आउनु भएको थियो । विरामी कुरुवाको ठेगाना पत्ता लगाई छाड्नु भएको थियो । तर अपशोच त्यतिबेला सम्ममा विरामी कुरुवा टुहुरी भइसकेकी थिइन् । यो संसारको नियम कस्ले टार्न सक्छ र ? तर पनि एउटी अनगारिका गुरुमांले आफुलाई कल्याण मित्र सम्झि खोज्दै खोज्दै भेट्न आउनु भएकोले आफूलाई धन्य सम्झेकी थिइन् विरामी

कुरुवाले । यहि हर्षले गद्गद हुँदै अनगारिका गुरुमाँलाई आदरपूर्वक स्वागत र सत्कार गरेकी थिइन् । त्यो रात गुरुमाँ र विरामी कुरुवा बीच आधा रात सम्म ज्ञान गुणका कुराको भलाकुशल भएको थियो । आफूलाई कल्याणमित्र सम्झने गुरुमाँलाई आफ्नो घरमा बास दिन पाएकोमा आफूलाई भाग्यमानि थानेकी थिइन् विरामी कुरुवाले ।

भोलि पल्ट विहान बुद्ध पूजा र परित्राण सकेर जलपान ग्रहण गरेर फर्कनु भएको गुरुमां आज १५ वर्ष पुरा भई सक्यो । वहाँको नाम त विर्सिसक्यो तर सम्झना भने जस्ताको तस्तै छ विरामी कुरुवाको अर्ध स्मृतिका पानाहरूमा । ■

संस्कार

■ नरेन्द्रनाथ भट्टराई

हुन त संस्कार भनेको राम्रा काम कुरा हुन् तर सामान्य रूपमा संस्कार भन्दाखेरि धेरै धेरै अगाडिदेखि हामीमा पर्दै आएका काम कुराहरूका छाप अर्थात् प्रभाव हुन् । यस्ता संस्कार राम्रा पनि पर्न सक्छन् नराम्रा पनि पर्न सक्छन् । पूर्खौं अगाडिदेखिका खानपिन, कामकुरा, शिक्षादीक्षा आदि सबै कुराका छाप (प्रभाव) हामीमा धेर थोर परिरहेकै हुन्छ । आफ्नो तथा आफ्ना पूर्खाको स्वभाव, आनिबानी, रितिरिवाज, वातावरण आदि धेरै कुराहरू संस्कारभित्र पर्दछन् । धेरै अघिका संस्कारको प्रभाव थोरै र जतिजति नजिकैको भयो उतिउति धेरै मात्रामा संस्कारको प्रभाव परेको हुन्छ । यस्तैलाई जन्मजन्मान्तरको संस्कार पनि भनिन्छ । यसैलाई पूर्वजन्मको भोग पनि भनिन्छ । बालक अवस्थामा हामीमा परेको संस्कार ज्यादै गाढा रुपमा रहेको हुन्छ । तसर्थ यदि हामीले आफ्ना सन्तानबाट शान्तमय, समृद्धशाली, स्वच्छ र सदाचारमय जीवन चाहन्छौं भने त्यस्तै संस्कार हामीले आफ्ना सन्तानलाई बाल्यावस्थामै दिनसक्नु पर्दछ अन्यथा पछि गएर यिनलाई दोषदिन पाईदैन ।

नौरथाको दिन बाबुले आफ्ना ६ वर्षका छोरालाई साथमा लिई भगवतीको मन्दिरमा गएका थिए । त्यहाँको भीड देखेर बालकले बाबुलाई "यहाँ किन यतिका मानिस आएका" भनी सोद्धा बाबुले भने- "बाबु ! यो मन्दिर हो, यहाँ भगवती माता हुनुहुन्छ, वहाँलाई दर्शन गर्न, ढोग्न भनेर यतिका मानिस आएका हुन् ।" "भगवती भनेको के हो नि" भनी बालकले सोद्धा बाबुले भने- "भगवती भनेको सबैकी आमा हुन्, वहाँले सबैलाई सुख दिनु हुन्छ, सबैलाई माया गर्नु हुन्छ ।" सबैकी आमा भनेको हाम्री आमाको पनि आमा हो त ?" भनी बालकले सोद्धा, "हो बाको, आमाको, हजूरआमाको, हजूरबुबाको, राजाको, त्यो गरीब मान्छेको अनि त्यो कुकुर, परेवा, सबैको आमा भगवती हुनुहुन्छ" भनी बुवाले भनिदिए । त्यसपछि दुवैजना भित्र पसेर मूर्ति अगाडि पुगे । त्यहाँ काटिएका, काट्दै गरेका र छट्पटिरहेका बोका, हाँस, कुखुरालाई देख्दा डराउँदै बच्चाले, "किन यिनलाई काटेको ? कति दुख्यो होला । हेर रगत निक्लिरहेको । के गरेको बुबा यस्तो ?" भन्दै कराउँदा बाबुले, "चुप लाग । कराउनु हुँदैन । यो काटेको होइन, यो त भगवतीलाई बली चढाएको हो" भने । बच्चाले तुरुन्तै सोध्यो, "बली भनेको के नि ?" "बली भनेको भगवतीलाई यसको रगत खान दिएको हो । यस्तो गऱ्यो भने भगवती पनि खुसी हुने अनि ती बोका, कुखुरा पनि ठाडै स्वर्ग पुग्ने अनि बली दिने मानिसले पर्साद मासु पनि खान पाउने र यसबाट धर्म कमाउन पनि पाइने हुन्छ" भनी बाबुले भने । केहीबेर घोरिएर बच्चाले २/३ वटा प्रश्न एकै पटक सोधे- "अघि तपाईंले भगवती त सबैकी आमा भन्नुभएको थियो । बोका, कुखुराहरूको आमा होइन कि क्या हो ? सबैकी आमा भए त यिनको पनि त आमा भइन् नि । आमाले आफ्ना छोराछोरीलाई आफ्नो अगाडि काटेको, रगत निकालेको, आमालाई खानदिएको मनपराउनु हुन्छ ? कस्ती आमा त । फेरि यसरी काटेर धर्म हुने, धन सम्पत्ति पनि पाइने हो भने त मान्छेलाई पनि त काटे हुन्छ नि, काटेको मान्छे स्वर्ग पनि जान पाउने काट्ने मानिसलाई धर्म हुने, धन सम्पत्ति पनि पाउने कस्तो कुरा । धर्म भनेको यस्तै हुन्छ भने पाप गर्ने भनेको कस्तोलाई भनिन्छ त बुबा ?" छोराको यस्तो कुरा सुन्दा आश्चर्य हुँदै तथा भयभित हुँदै बाबुले भने- "हेर बाबु तिमी अहिले सानो छौ यस्तो कुरा पछि गएर ठूलो भएपछि मात्र बुझ्ने छौ । त्यसकारण चुप लागेर बस भगवती माता रिसाउनु भयो भने धेरै दुःख पाइन्छ" भन्दै घरतिर ल्याए ।

यस्तो संस्कार पाएर यस किसिमका छाप परेर, हुर्किएर आएका युवावर्गबाट अहिंसा, सत्य, सदाचारको आशा गर्नु मूर्खतादेखि बाहेक केही हुने छैन । ■

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्म प्रचार र वहुजन हिताय

■ तारा डंगोल

"जुन धर्ममा सत्य छ, त्यो धर्ममा हिंड्न कसैको करकाप धम्कीको आवश्यक छैन"

सत्य धर्म त्यो हो जुन धर्मले मानव समाजमा शान्ति स्थापना गर्नका लागि महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ। जबसम्म मानिसहरू शान्त र ज्ञानी हुँदैन तबसम्म समाजमा शान्ति हुँदैन । त्यसकारण सत्य धर्म प्रचार गर्नको लागि सबैभन्दा पहिला धर्म प्रचारकहरू राम्रो शुद्ध तथा निस्वार्थ भावको हुनुपर्‍यो । अतः धर्म प्रचारकहरू शान्त स्वभावको ज्ञानी इमान्दार, सुमार्गमा हिंडेको हुनुपर्छ । अनिमात्र उसले भनेको कुरा अरुले सुन्छ नत्र आफू नै ठिक लाइनमा हिंडेको छैन भने उसले भनेको कुरा कसले मान्छ । जस्तो डाक्टरहरूले बिरामीहरूलाई धुम्रपान गर्नु हुँदैन भन्नु हुन्छ तर त्यहि डाक्टरले बिरामीको सामु नै धुम्रपान गरेको हामीले देखेका छौं ।

सत्य धर्म प्रचारकहरूमा हुनुपर्ने गुणहरू निम्न प्रकारका छन् :

अध्ययनः कुनैपनि कुराको ज्ञान प्राप्त गर्न सर्वप्रथम आफैले स्व अध्ययन नगरिकन थाहा हुँदैन । अध्ययन विना कुनैपनि कुराको गहिराई थाहा पाउन सकिँदैन । त्यसकारण धर्म प्रचारकहरूले सर्वप्रथम आफुले धर्मको अध्ययन गर्नु अति नै आवश्यक छ ।

स्वतन्त्र चिन्तनः धर्मको अध्ययन गरिसकेपछि किताबमा लेखिएको कुरा कतिको ठिक छ की छैन भनी आफ्नो स्व विवेकले चिन्तन गर्नु पर्दछ । जवसम्म आफ्नो स्वतन्त्र चिन्तनबाट चिन्तन गरेर ठिक छ भनी स्वीकार गरिदैन तवसम्म अरुलाई प्रचार गर्नु हुँदैन किनभने आफूले नै ग्रहण गर्न नसकेको कुरा अरुलाई कसरी ग्रहण गर भन्ने ? आफ्नो स्वतन्त्र चिन्तनबाट चिन्तन नगरिकन कसैले भनेको वा धर्म ग्रन्थमा लेखिएको भरमा धर्म प्रचार गर्ने गर्‍यो भने कसैले पनि कुनै पनि प्रश्न गर्न सक्छ त्यसबेला धर्म प्रचारकले उनीहरूले खोजेको जस्तो उत्तर दिएर उनीहरूको जिज्ञासालाई मेटाउन सकेन भने उनीहरूको धर्म प्रचारकको कुरा कुनै पनि विश्वास गर्दैन । जसले गर्दा सत्य धर्ममा नै विभिन्न प्रकारको नराम्रो छाप पर्न सक्छ । त्यसकारण भगवान बुद्धले देशना गर्नुभएको छ– मैले भनेको भनेर वा त्रिपिटकमा लेखिएको भन्दैमा आफ्नो स्वतन्त्र चिन्तनबाट चिन्तन गरिसकेपछि यदि ठिक छ भने मात्र त्यसलाई स्विकार गर अन्यथा मैले भनेको भन्दैमा स्विकार गर्नु पर्दैन भनी बुद्ध शिक्षामा स्पष्टसंग देशना गर्नुभएको छ । त्यसकारण बुद्ध शिक्षा कतिको व्यवहारिक तथा प्राणी मात्रको कल्याणकारी छ भन्ने कुरा प्रष्टसंग बुझाएको हामी पाउँछौं । किनभने बुद्ध शिक्षामा कुनै पनि बेला कतैपनि कसैलाई लादिएको छैन । बुद्ध शिक्षा जो कोहिले पनि चाहेको बेलामा अध्ययन मनन गर्न स्वतन्त्रता छ । यो बहुजन हितको लागि उपयुक्त शिक्षा हो ।

व्यवहारिक/आचरण शुद्धः धर्म प्रचारकमा हुनुपर्ने गुणहरू मध्ये व्यवहारिक र आचरण शुद्ध हुनु अति आवश्यक छ । धर्म सम्बन्धी अध्ययन पनि गर्‍यो । अध्ययन गरिसकेपछि आफ्नो स्वविवेकले स्वतन्त्र रुपमा चिन्तन गरेर यो धर्मले वहुजन हित अथवा प्राणीमात्रको कल्याणको लागि अति आवश्यक छ भनी निर्क्यौल गरि सकेपछि धर्म प्रचारकले धर्मले सिकाए अनुसार आफ्नो व्यक्तिगत जीवनमा पनि परिवर्तन गर्नु सक्नु पर्छ । उसको व्यवहारहरू, उसको आचरणहरू शुद्ध हुनुपर्छ । जसले गर्दा उ समाजको लागि एक उदाहरणीय बन्न सक्नु पर्दछ । अनि मात्र उसको बोलीको प्रभाव बढ्छ र उसको अनुसरण गर्न मानिसहरू कति पनि हिच्किचाउँदैन । जसले गर्दा सत्य धर्मको प्रचार प्रसारको प्रभावले बहुजनको हित गर्न आफू सफल हुन्छ ।

आफ्नो आचरण शुद्ध भित्र मन देखि नै हुनु पर्दछ । सदाचार, सद्विचार भएको गुणीलो व्यक्तिलाई सबैले मन पराउँछ र उसको विश्वास सबैले गर्दछ ।

धैर्यता/धैर्यशीलः धर्म प्रचारकमा हुनुपर्ने अर्को महत्त्वपूर्ण गुण हो धैर्यता/धैर्यशिल । धैर्यता भनेको सहन सक्ने शक्ति वा सहनशील हो । कस्तो सहनशील त भन्दा जुनसुकै स्थिति वा परिस्थितीमा पनि जे जस्तो समस्याहरू वा बाधा बिघ्नहरू आएतापनि आफ्नो मूल्य मान्यता र

सिद्धान्तलाई सम्झौता नगरिकन ग्रहण गर्न सक्ने शक्ति हो। जसले गर्दा हामीहरू कुनै पनि स्थितिमा विचलित हुनु पर्दैन।

त्यसकारण धर्म प्रचारकले पनि धर्म प्रचार गर्ने क्रममा कुनै पनि प्रकारको बिघ्न बाधाहरू आउन सक्छ त्यस्तो बेला यदि उसमा धैर्य शक्ति छैन भने उसले धर्म प्रचार गर्न सकिदैन उल्टो उसको कारणले सत्य धर्ममा दाग लाग्न सक्छ। त्यसकारण धर्म प्रचारकले बहुत सोच विचार गरेर पाइला चाल्नु आवश्यक छ। किनभने भगवान बुद्धलाई पनि नाना प्रकारका लान्छना लगाएको बुद्ध कालिन घटनाहरू हामीले पढेको वा सुनेको छ तर पनि भगवान बुद्ध कति पनि विचलित नभईकन बहुजनको हितको लागि आफ्नो अमूल्य समय बिताउनु भयो। जसले गर्दा आज हामी सत्य धर्ममा लागेर आफ्नो जीवनमा सुखी शान्तका साथ बाँच्न पाएका छौं।

निष्कर्ष: धर्म प्रचार गर्ने कार्य एकदम कठिन छ। तर आफू सत्यमा छ भने कुनै पनि प्रकारको बाधाले उसको लक्ष्यमा पुग्न असफल हुँदैन। किनभने सत्यलाई केहि क्षणको लागि दवाउन सकिएला तर नाश गर्न सकिदैन। जो संग सत्य छ, ऊ एक्लो भए तापनि बहुजन हुन्छ। ■

गुरुमां धम्मवती ७० दँ वयंगु बुदीया लसताय् स्वागत, स्वागत, स्वागत

■ हेराकाजी शाक्य,
ओकुबहाल, ल.पु.

कथिनगु मार्ग बर्मा बिज्याना:
बिथाया धुकू ज्वना बिज्याम्ह
वसपोल गुरुमांयात
वन्दना दु जिगु दु नुगलंनिसें ... गुरुमां
गबलें मफुइगु धन
ज्वना बिज्याम्ह वसपोल
गुरुमांयात वन्दना दु
जिगु दु नुगलं निस्यं ...गुरुमां
विदेश वना यक्व धन
कमाय् याना बोपिं दु थन
प्यदं खुदं लिपा हगु धन
फुक स्वहा: जुया: फुना वन ...गुरुमां
तर वसपोल गुरुमांनं
ज्वना बिज्या:गु धन गबलें
स्वहा: ज्वीगु नं मखु गबलें
सुनां खुया काइगु नं मखु ...गुरुमां
उजोगु धन ज्वना बिज्याम्ह
गुरुमां यात वन्दना दु जिगु
दु: नुगलं निस्यें। अस्तु।

धम्मवति गुरुमांप्रति भिन्तुना

■ धर्मरत्न शाक्य "त्रिशुली" नयाँ बानेश्वर

ललितपतनस जन्म जुल, नेपा:या ज: गुरुमां।
बौद्ध जगतस प्रख्यात् जुल, धम्मवति गुरुमां॥

सासनधज धम्माचरिय, जुया बिज्याम्ह गुरुमां।
अग्ग महा गन्थवाचक, पण्डित ख: गुरुमां॥

शाक्यकुले बूम्ह छलपोलं, बुद्धघोष उपदेश न्यना हे।
धम्मावुधया ल्यूल्यू बिज्याना, बर्माय् धर्म अध्ययनयाना हे॥

बुद्धधर्मया शिक्षा काकां, धम्माचरिय जुया बिज्याम्ह।
जन्मभूमिस ल्याहाँ बिज्याम्ह, गुरुमां छ:पिं धन्य महान॥

धर्मकीर्तिया स्थापना या:म्ह, यैपुक न्हथाइपुक धर्मखँ कँम्ह।
अध्ययनगोष्ठि स्थापना याम्ह, धर्मया यक्व सफूत पिथँम्ह॥

नारी जगते जागृति ह:म्ह, बुद्ध-धर्मया ध्वाय् व्वेकूम्ह।
नेपाल माँया अतिकं यो:म्ह, गुरुमां छ:पिं धन्य महान॥

लुम्बिनी क्षेत्रे नगुथें थीम्ह, गौतमीविहार स्थापना या:म्ह।
गुरुमां पुचले न्हघलुवाजूम्ह, भ्रीथाय् आपालं लोकंह्वाम्ह॥

न्हयाबलें छ:पिं स्वस्थजुयेमा, दीर्घायु जुया जीवित ज्वीमा।
जन्मोत्सव थुगु भिंगु दिनस, भिन्तुना जिमिगु सार्थकज्वीमा॥

● धर्मप्रचार ● **समाचार**

आषाढ पुर्णिमा तथा धर्मचक्र प्रवर्दन दिवस

आषाढ १९ गते, शनिवार। बेनी म्याग्दीमा,

म्याग्दी बौद्ध संघको संयोजकत्वमा बेनिस्थित विभिन्न बौद्ध संस्थाहरूको संयुक्त आयोजनामा आषाढ १९ गते शनिवारका दिन बेनीको बुद्ध विहारमा श्रद्धेय भिक्षु विशुद्धानन्द प्राणपुत्रज्यूको समुपस्थितिमा बुद्ध पूजा, ज्ञानमाला भजन र धर्मदिशना कार्यक्रम सम्पन्न भयो। सोही अवसरमा बुद्ध शिक्षा विषयमा हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता पनि भएको थियो भने श्रद्धेय भिक्षु विशुद्धानन्द प्राणपुत्रज्यूले आषाढ पुर्णिमाको महत्त्वबारे धर्मदेशना गर्नुभएको थियो। सो कार्यक्रम संघका सचिव याम शाक्य ज्यूले संचालन गर्नुका साथै कार्यक्रममा उपस्थित सम्पूर्ण भिक्षुहरू लगायत उपासक उपासिकाहरूलाई संघका अध्यक्ष यजनलाल शाक्यज्यूले धन्यवाद दिनु भई कार्यक्रमको समापन गर्नुभएको थियो।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

लुम्बिनी उपवनको नामकरण

■ खेन्पो डावाङ वोशेर लामा

केही वर्ष यतादेखि लुम्बिनी उपवनको बारेमा मानिसहरूका चासो बढ्न थालेका देखिन्छन् । वास्तवमा यो हुनुपर्ने पनि थियो । गत २०६० साल फागुण ४ र ५ गते लुम्बिनी विकाश कोषबाट आयोजित "लुम्बिनी स्थित अशोकस्तम्भ" व्याख्या : राष्ट्रिय गोष्ठिमा तेङपोछे अवतारी लामाज्यूले यसबारे चर्चा गर्नुभएको थियो । आफ्ना अधिकांश समय लुम्बिनीको बारेमा खर्चिने स्व. भिक्षु सुदर्शन भन्तेले मलाई जहिले पनि हिमाली बौद्ध वाङ्मयमा लुम्बिनीको उपनाम र नाम पर्याय के-के छन् भनी सोधिरहनु हुन्थ्यो । अनि कोहीले रूक्मिणी नामक स्त्रीको नामबाट लुम्बिनीको नाम रहेको बताउँछन् भने कोही के भनेर । ती कुराहरू मनन गरी केही सहयोग पुग्छ कि भन्ने आशयले ढिलो गरेर भए पनि यो अडकलें प्रस्तुत गर्न लागिरहेको छु ।

"हे भिक्षु हो । म बितेपछि श्रद्धालु कुलपुत्र र कुलपुत्रीहरूले बाँचुन्जेल सम्म यी चार महातीर्थमा जानु र सम्झनु पर्छ । ती चार के हुन् भने । बुद्धको जन्मस्थान लुम्बिनी, संबोधि लाभ गरेको बोधगया (दोर्जेदेन) चार आर्यसत्यको धर्मचक्र प्रवर्तन गरेको सारनाथ (वाराणसी) र बुद्धले परिनिर्वाण प्राप्त गरेको कुशीनगर । भिक्षु हो । म बितेपछि यी तीर्थस्थानहरूमा परिक्रमा र दण्डवत् गर्न आउनेहरु सबैलाई यसो भनिदिनु भनी बुद्धले "विनय क्षुद्रकवस्तु" मा भन्नु भएको छ ।

विनेयजन शिष्यहरूको विनम्र आस्था र श्रद्धाका कारण यी चार महातीर्थस्थान जस्ता पूर्वी-पश्चिमी भारत लगायत बर्मा र अफगानिस्थान समेतका अन्य स्थानहरूमा समेत छन् भनेर धेरै कुरा गरिएको छ तापनि वास्तविक चाहिँ नेपाल र भारतका नै हुन् । यी कुरा सम्बन्धित तीर्थस्थानका राजा महाराजाका शिलास्तंभहरूबाट पुष्टि हुन्छ । ती मध्ये विश्वका अग्रदूत भगवान बुद्ध जन्मनु भएको लुम्बिनी उपवनको नामकरण भएको बारे विनय सूत्रमा बयान गरेको अनुसार प्रकाश पार्न चाहन्छु ।

देवदहका राजा र रानी शुद्धबाट एउटा छोरा सुप्रबुद्ध जन्मेका थिए र उनी गुणी थिए । उनले यौटा राजाको छोरी लुम्बिनी (नगरवधू) लाई आफ्ना रानी बनाए । देवदह नगरको राजधानी नजिकै एकजना धनी गृहस्थीको एउटा मनोरञ्जन गर्ने बगैंचा थियो । त्यो बगैंचामा पानी फलफूल र तीनै सम्पन्नताहरूले युक्त थियो । साथै धेरै चरा चुरूङ्गीहरूको स्वरले भरिपूर्ण थियो । त्यो ठाउँ चाहेको जस्तै थियो र राजा अनि उनका रानी सपरिवार बेला बेलामा मन बहलाउन त्यस स्थानमा जान्थे । रानी लुम्बिनीले त्यो बगैंचा मन पराइन् र राजासंग भनिन "कृपया यो बगैंचा मलाई गरिदिनुहोस्" ।

तर राजाले यो एउटा गृहस्थको बगैंचा भएकाले मैले जबरजस्ती गरिदिनु मिल्दैन र तिमी चाहन्छौं भने म अर्कै ठाउँमा यो भन्दा राम्रो बगैंचा बनाइदिउँला" भनेर आश्वासन दिए ।

त्यही ठाउँ हो जहाँ बुद्ध जन्मिंदा धेरै अद्‌भुत चमत्कारहरू देखिएको थियो । त्यो उपवन गृहस्थको बगैंचा भन्दा उत्तम पद्म, कमलहरू, सीममा र जमीनमा फुल्ने रङ्गी चङ्गी धेरै फूलहरू विभिन्न प्रकारका फलफूलहरू, हरियो घाँसपात भएको चौर र सङ्लो पानीले भरिभराउ भएको थियो ।

त्यो स्थानमा धेरै प्रकारका चराहरू जस्तै : मयूर, सुगा, मैना, कन्याङ् कुरूङ र कादम्बहरूले लोभ लाग्दो गरी मधुर स्वरमा गाउँथे र नाच्थे । त्यस्तै विभिन्न जातका जंगली जनावरहरू जस्तै हात्तीको बथान र मृगहरू शान्त पूर्वक घुम्ने गर्थे । त्यो ठाउँमा राम्रा महल, उपवन, उद्यान र आनन्ददायी सा-साना तलाउहरूले युक्त दैवी बगैंचा जस्तै थियो । राजाको निर्देशन अनुसार यसलाई आश्चर्यजनक र अपूर्व उद्यान बनाएका थिए । तिनै रानी लुम्बिनीको लागि यो बगैंचा बनाइएको हुनाले यसको नाम पनि लुम्बिनी रहेको हो ।

त्यसबेला कपिलवस्तुमा राजा सिंहहनु (सेङ्गेडाम) राज्य गर्दथे र देवदह (ल्ह्यादेन) मा सुप्रबुद्धले शासन गर्दै थिए । सुप्रबुद्धको सर्वोत्तम रानी लुम्बिनीबाट एक अद्‌भुत छोरी माया र महामाया (?) नामक दुई सुपुत्रीहरू जन्मिन् । जेठी माया जम्बुद्वीपलाई नै आफ्नो शक्तिले अधीनमा लिन सक्ने राजा जन्माउने लक्षणले युक्त भएकी र अर्की महामाया सांसारिक गतिविधिलाई पार गरि सकेकी थिइन् र लक्षण विद्हरूले उनलाई संसारको चक्रवती सम्राट हुने विलक्षणको छोरा जन्म दिने छिन्" भनी भविष्यवाणी गर्दथे ।

सुप्रबुद्धलाई सिंहहनुसंग सम्बन्ध राख्ने इच्छा भएकाले ती राजाहरूको आपसमा पत्राचार भयो र सुप्रबुद्धकी सुपुत्री महामायालाई राजा सिंहहनुका सुपुत्र शुद्धोदनसंग विवाह गरिदिए । आफ्ना बाबु सिंहहनुको स्वर्गारोहण पछि शुद्धोदनले कपिलवस्तुको राज्य गरे । राजा शुद्धोदन र महामाया दुबै आनन्द र मनोरञ्जन गर्दै कपिलवस्तुको हंसावती नामक राजदरवारको शिखरमा बसेका थिए ।

त्यो बेलामा तुषित भुवनमा ती महाबोधिसत्त्वले यो जम्बूद्वीपमा बुद्ध ताका १२ लीलाहरू प्रकट गर्ने बिचार गर्नु भयो । उहाँले पाँच दृश्यहरू देख्नु भयो । ती हुन् कुल, देश, काल, वंश र आमा । अर्थात् पहिलेका बुद्धहरू भैं त्यस बेलाको मान्यता र वातावरण अनुसार क्षत्रीयकुलमा जन्म लिने, धर्म भएको मध्य प्रदेशमा जन्म लिने, मानिसहरू सय वर्षको आयु हुने समयमा जन्म लिने, शाक्य राजवंशमा जन्मलिने पहिलेका बुद्धहरूको सामु "म बुद्धकी आमा बनूँ" भनी प्रार्थना गरेको अनुसार उहाँले महामाया देवीको छोरा बन्ने निर्णय गर्नु भयो ।

अनि कपिलवस्तुको हंसवती राजदरवारमा उहाँले ६ ओटा दाँत भएको हात्तीको रुपमा आमाको गर्भमा प्रवेश गर्नु भयो । उहाँको गर्भ प्रवेशको समयदेखि नै आमाले दश अकुशल कर्महरूबाट बच्ने शील र ब्रतहरू पालना गर्नु भयो । राज्यका बन्दीहरूलाई मुक्त गर्न र गरीब मगन्तेहरूलाई प्रशस्त दान गर्न चाहनु हुन्थ्यो । राजा शुद्धोदनले उनको इच्छानुसार सबै पुऱ्याइ दिए । अभै उहाँले मनोहर उपवनमा हेर्न जाने र महाबोधिसत्त्व जन्माउँदा लुम्बिनी उपवनको रुखमुनि विश्राम गर्न चाहनुहुन्थ्यो ।

राजा शुद्धोदनले सुप्रबुद्धलाई "तपाईंकी सुपुत्री लुम्बिनी उपवनमा बस्न चाहन्छिन्" भनी खबर पठाए । रानी महामायालाई राजकीय सम्मानकासाथ रत्नमणिहरू जडेको हात्ती, घोडा, जवान र रथहरूका साथै सेना तथा देवगण समेतले आकाश ढाक्ने गरी घेरेर उनी लुम्बिनी उपवन तर्फ प्रस्थान गरेको कुरा अभिनिष्क्रमण सूत्रमा बताइएको छ ।

आमा महामायादेवी रत्न जडित पाल्कीबाट लुम्बिनी उपवनमा ओर्लनु भयो र फूलले ढकमक्क भएको अशोकको वृक्ष देख्नु भयो, उनी हर्षले भरपूर भएर सन्तुष्ट मनले त्यहाँ जानु भयो, पात र फूलको भारले भुकेको हाँगो समाउनु भयो ।

आमा मायादेवी रुखको छेउमा जाँदाखेरी ती महाबोधिसत्त्वलाई पूजा सत्कार गर्न इच्छुक सबै कामलोकका शक्तिशाली देउताहरू त्यहाँ जम्मा भए । तीनै लोकका देउताका पुत्र पुत्रीहरू र तीनका गणहरू नाग, यक्ष, गन्धर्व, असुर, गरुड, महारग र तीनका गणहरूका शरीर र पूजामेघहरू महामायादेवीको रुप, रंग ऐश्वर्य र भव्य प्रतापले प्रकाशित भएको उक्त सूत्रमा जनाएको छ ।

अनि त्यहाँ जम्मा भएका नागहरूले अत्तर र सुगन्धित जलको वर्षा गरे, यक्षहरूले आफ्ना अञ्जुलिभरि विभिन्न थरिका फूललिई छरे, गन्धर्वहरूले प्रार्थना गीतिहरू गाउन थाले, असुरहरू राम्ररी भुलेर दण्डवत् गरे, गरुडको समुहले रेसमको चँदुवा समाए जसले आकाशलाई शोभायमान पारेको थियो । उरगहरूले आनन्द र रुचिपूर्वक हेरेर मयुर शब्दहरू गर्जन गरे । यी कुराहरू लुम्बिनी उपवनमा बुद्धको जन्म हुने बेलामा भएका अन्तिम घटनाहरू हुन् ।

त्यो बेलामा आमा मायादेवीको कोखको दायाँ तर्फबाट कल्पनै गर्न नसकिने अपरिमित प्रकाश निस्क्यो । जसरी सूर्य आकाशको गर्भबाट निस्कन्छन् । बिजुलीका प्रकाश जम्मा भएको बादलको गर्भको घना अन्धकारबाट प्रस्फुटित हुन्छ, त्यसरी नै प्रकाश र प्रकाशका असीम किरणहरूले भरिएका ती महाबोधिसत्त्वले आफ्नी आमालाई कुनै कष्ट नदिई जन्मनु भएको थियो । बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय देव मनुष्यको प्रयोजनका लागि बुद्ध अवतरण हुनु भयो । अनि १२ चर्यालीलाको माध्यमबाट सबै प्राणी प्रति एक्लो छोरालाई आमाले भैं एक समान व्यवहार गरी दुःखमय संसार सागरबाट उद्धार गर्नुभयो ।

लुम्बिनीई छाल्तु थुव्पा ताम
(लुम्बिनी उपवनमा महामुनि जन्मनु भयो) ■

धर्मकीर्ति पत्रिकाको विशेष [illegible]
क्र.सं. ४३६
भिक्षुणी उत्तरा
स्वयम्भु, किन्डोल
रु. १०१०/-

Downloaded from http://www.dhamma.digital

जातक कथा

दाउरे र कुखुरा

■ केदार शाक्य

कुनै यौटा गाउँमा एकजना दाउरे थियो। जंगलबाट दाउरा ल्याउँथ्यो। बजारमा बेचेर आफ्नो जीविका चलाउँथ्यो। जहान परिवार पाल्दथ्यो। एकदिन उसले जंगलबाट दाउरा बटुलेर घर फर्किने बेलामा बाटो भुल्यो। रूखको छहारीमा दाउराकै सिरानी लगाएर सुत्ने तरखर गर्दै थियो। जुन रुख मुनि छहारीमा दाउरे बास बसेको थियो; त्यही रूखको हाँगामा कुखुराहरू पनि बास बसेका थिए।

बिहान सबेरै माथिल्लो हाँगामा बासबस्ने कुखुराले बिस्ट्याउँदा तल्लो हाँगामा बस्ने कुखुराको शरीरमा खस्यो। तल बास बस्ने कुखुराले माथि बस्ने कुखुरालाई सोध्यो– "मेरो शरीरमा विष्टा खसाउने को हैं ?"

माथिबाट आवाज आयो– "मैले खसाएको।"

तल बस्नेले फेरि सोध्यो– "किन खसाएको त ?"

माथिबाट आवाज आयो– "असावधानीले गर्दा खस्यो होला।"

एकैछिनपछि फेरि बिष्टा खस्यो। अनि त उनीहरूको झगडा सुरु भइहाल्यो।

"तँसँग कति बल छ भनेर फुर्ती गर्छस् ए मूर्ख ?" एउटाले भन्यो।

अर्कोले भन्यो– "तँसँग पनि कति नै बल छ र फुर्ती गर्छस् ए अज्ञानी ?"

तल बास बस्ने कुखुराले भन्यो– "मलाई मारेर मेरो मासु आगोमा पोलेर खानेवालालाई बिहान सबेरै एक हजार रुपियाँ प्राप्त हुन्छ। तँलाई के थाहा छ ?"

माथि बास बस्नेले भन्यो– "तँ यतिमा नै घमण्ड नगर। बुझिस्। मेरो स्थूल मासु खानेवाला राजा हुन्छ। बाहिरको मासु खानेवाला सेनापति हुन्छ। यदि आइमाई भए पटरानी हुन्छे। अनि मेरो अस्थिमासु खानेवाला गृहस्थ भए खजान्ची हुन्छ। भिक्षु भए राजकुलको विश्वासपात्र हुन्छ। तँ भन्दा म के कम बुझिस्।"

तल रूखको फेदमा बासबस्ने दाउरेले उनीहरूको सबै कुरा ध्यान दिएर सुन्यो। उसलाई के खोज्छस् कानो आँखा भने जस्तै भयो। मनमनै विचार गर्नथाल्यो। जब राज्य नै पाइन्छ भने त्यो जाबो एक हजार रुपियाँको के कुरा ? उसले बिस्तारै रुख चढेर माथि बासबस्ने कुखुरालाई समायो। मारेर पोल्टामा बाँध्यो।

दाउरे राजा बन्ने सपना देख्दै घरमा आयो। कुखुराको छाल काढ्यो। भित्रीभाग सफा गऱ्यो। पत्नीलाई राम्रोसंग पकाउ है भनी दियो। मासु पाकेपछि पत्नीले भातको थालमा कुखुराको मासु राखेर दाउरेको अगाडि ल्याइदिई।

पत्नीले भनीन्– "स्वामी ! खाना तयार भयो खानुहोस्।"

"प्रिय ! एकै छिन् पर्ख है। यो मासु साह्रै प्रभावशाली छ। यो खाएर म राजा बन्नेछु अनि तिमी पटरानी हुने छौ। मासु भात लिएर गंगा किनारमा जाऔं। नुहाई धुवाई गरेर मात्र खाऔंला भनी दाउरेले पत्नीलाई भन्यो।

ऊ मासु भातको भाँडा नदी किनारमा राखेर नुहाउन पानीमा पस्यो। त्यही बेला हुरी बतास चलेर मासु भात भएको भाँडा नदीको छालले बगाएर लग्यो। नदीको छालले बगाएर लगेको भाँडा हात्तीलाई नुहाइदिने यौटा ठूलो हात्ती आचार्यले देख्यो। उसले भाँडालाई

पानीबाट बाहिर निकालेर के रहेछ भनी खोलेर हेर्न लगायो ।

त्यसभित्र कुखुराको मासु र भात देखेर फेरि भाँडा बन्द गर्न लगायो । त्यसमा छाप लगाएर आफ्नी पत्नीकहाँ पठायो । जबसम्म हामी आउने छैनौ तबसम्म नखोल्नु भन्ने सन्देश पनि पठायो ।

उता दाउरे चाहिँ मुखमा बालुवा र पानी भरिएर पेट फुलेकोले त्यहाँबाट ज्यान बचाएर भाग्यो ।

हात्ती आचार्यको एकजना दिव्यचक्षु ज्ञान भएको तपस्वी मित्र थियो । उसले विचार गरिरहेको थियो । उसको सेवक मित्रलाई हात्तीको सेवा टहलबाट कहिले छुटकारा मिल्नेहोला भनी मनमनै विचार गरिरहेको थियो । उसलाई धन सम्पत्ति कहिले मिल्नेहोला भन्ने चिन्ता लागिरहेको थियो । दिव्यचक्षुले विचार गरिरहेको बेला उसले सबै कुरा थाहा पायो र आचार्य फर्कनु भन्दा पहिले नै उसको घर गएर बसिरह्यो ।

हात्ती आचार्यले तपश्वीलाई प्रणाम गऱ्यो । एकै छेउमा बसेर तपस्वी मित्रलाई पनि मासु र भात पस्किदेउ भनी पत्नीलाई अह्रायो । तपस्वीले भातको थाल लियो । मासु चाहिं म बाँड्छु भनी लियो । तपस्वीले स्थूल मासु आधा हिस्सा गरेर आचार्यलाई दियो । बाहिरको मासू उसकी पत्नीलाई र अस्थी मासु आफैले खायो ।

भात खाइवरी जानेबेलामा तपस्वीले भने– "आजको तीन दिनमा तिमी राजा हुन्छौ । उत्ताउलो नभई बस ।"

तेश्रो दिन अर्को देशको सेनाले आफ्नो देशको राजालाई घेरा हाले । राजाले हात्ती आचार्यलाई राजकीय भेषभूषा लगाई हात्तीमा चढाएर शत्रुसँग लाडाईं गर्न पठाए । राजा आफू पनि छद्‌म भेषमा सेना संचालन गर्न लागेको बेला यौटा तीर आएर छातीमा लाग्यो । राजाको त्यहीं देहान्त भयो ।

हात्ती आचार्यले राजा मरेको थाहा पाएपछि उसले राजदरबारबाट थुप्रै धन मगायो । जसलाई धनको खाँचो छ उसले शत्रुसंग लडेर शत्रुलाई भगायो भने थुप्रै धन पाउनेछ भनी उर्दी लगायो । मानिसहरू सबै मिलेर केही बेरमा नै शत्रुपक्षको राजालाई मारे । लडाईं सकियो ।

अमात्यहरूले कसलाई राजा बनाउने भन्ने बारेमा

सल्लाह गरे । उनीहरूले यौटा निर्णय लिए । राजाले शत्रुसँग लडाईंको बेला हात्ती आचार्यलाई आफ्नो भेष लगाउन दिएका थिए । फेरि थिनैले शत्रुसँग लडाई गरेर शत्रुलाई लडाईंमा हराए । यिनैलाई राजा बनाउनुपर्छ भनी सर्वसम्मतिले हात्ती आचार्यलाई राज्याभिषेक गरेर राजा बनाए ।

अमात्यहरूले हात्ती आचार्यको घरमा गई उसकी पत्नीलाई सम्मानसाथ राजदरबार ल्याएर पटरानी बनाए । त्यसपछि आकाशवाणि भयो– "अभागी मानिसहरू धनको संग्रह गर्न बढी उत्सुक हुन्छन् त्यसलाई भाग्यमानीहरूले नै उपभोगमा ल्याउँछन् । सबैतिर अन्य प्राणीहरूलाई छाडेर पुण्यवान् प्राणीलाई नै भोग प्राप्त हुन्छ । त्यसैले सबै प्राणीहरूका लागि पुण्य बाहेक अर्को उपाय छैन । पुण्यवान्‌को लागि रत्न पैदा हुन्छ । यो पुण्य देवता र मानिसको सबै कामना पुरा गर्ने खजाना हो । यसले सबैको इच्छा पुरा हुन्छ ।" ■

स्रोत: 'मुना'

Downloaded from http://www.dhamma.digital

योगाभ्यास विधि - भाग १

■ डा. गोपाल प्रधान
रेकी एवं योगा शिक्षक
रेकी वैकल्पिक उपचार केन्द्र, भोटाहिटी, काठमाडौं ।

योग अर्थात् जोड, भगवान बुद्धले पनि धम्मपदमा भन्नुभएको छ यदि तिमी स्वस्थ रहन चाहन्छौ भने असल ज्ञानी मान्छेको सम्पर्कमा आउ तिम्रो शारीरिक र मानसिक समस्या विस्तारै समाधान हुँदै जानेछ, त्यस्तै हामीले पनि तपाईंलाई केही असल विचार, शारिरीक व्यायाम, भोजन आदिद्वारा स्वस्थ एवं दीर्घायू हुन सकिन्छ भन्ने बारे चर्चा गर्न लागेका छौं ।

१. योगाभ्यास गर्नु अघि जान्नु पर्ने कुराहरू:

(क) कुनै पनि योगाभ्यास वा आसन गर्नु अगाव (गरिरहँदा) श्वास-प्रश्वास सामान्य नै राख्नु पर्दछ ।

(ख) एक आसनको समाप्ति पछि अर्को आशन तत्काल नगर्ने, केहीछिनको विश्राम पश्चात् मात्र गर्ने ।

(ग) योगाशन गर्दा सुरु-सुरुमा मांशपेशीहरू दुख्नु स्वाभाविकै हो, केही दिन पश्चात् आफै निको हुनेछ ।

(घ) योगाशन सुरु गर्दा एकैचोटी आशनलाई धेरै बेरसम्म नगरी विस्तारै, विस्तारै समय अवधि बढाउँदै लानु पर्नेछ ।

(ङ) योगाभ्यास प्रतिदिन नियमित रुपमा २० मिनेटदेखि ९० मिनेटसम्म गर्नु उचित हुनेछ ।

२. योगाभ्यास गर्दा पालना गर्नुपर्ने कुराहरू:

(क) योगाभ्यास सकेसम्म खुल्ला र उज्यालो स्थानमा गर्ने ।

(ख) योगाभ्यास गर्न अगाव र पश्चात् चिसो पानीले नुहाउनु अति उत्तम हुनेछ ।

(ग) योगाभ्यासको लागि लुगा सकेसम्म खुकुलो र हल्का हुनुपर्नेछ ।
(पुरुषले हाफ पाइन्ट र गन्जी वा ट्र्याक सुट र टि सर्ट र महिलाहरूले पाइजामा, कुर्ता वा ट्र्याक सुट र टि सर्ट)

(घ) योगाभ्यासको लागि पिउने पानी अति उत्तम भएकोले सफा पिउने पानी सदैव साथमा बोक्नु पर्दछ ।

(ङ) योगाभ्यास गर्न अगाव कमसेकम चार घण्टा अघि खाना खाएको हुनुपर्नेछ, तत्काल खाना खाने वित्तिकै यागाभ्यास गर्नु हुदैन, त्यस्तै खाजा खाएको कमसेकम २ घण्टा पश्चात्मात्र योगा गर्नुहुन्छ । खाजा खाएको तत्काल योगा गर्नु हुँदैन ।
(दुध, पानी, जुस आदि योगाभ्यासको तत्काल अघि वा पछि प्रयोग गर्न सकिन्छ । साथै योगाभ्यासको समाप्ति पछि कमसेकम आधाघण्टा सम्म कुनै पनि ठोस आहार खानु हुँदैन ।)

(च) ठूलो वा जटिल रोग लागेको बेलामा योगाभ्यास गर्नु हुँदैन । (हल्का रुघा-खोकी, ज्वरो एवं पखाला लागेको बेलामा योगाभ्यास गर्न सकिन्छ ।)

(छ) योगाभ्यासका लागि बिहानको समय र बेलुकाको समय अति उत्तम हुन्छ ।

प्राणायामबाट ग्याष्ट्रिक रोगको निदान:

योगाभ्यास गर्ने व्यक्तिले प्राणायामको महत्वलाई बुझ्न अति आवश्यक छ । हामीले यहाँ उज्यैई प्राणायामद्वारा ग्यास्ट्रिक रोगलाई निर्मुल पार्ने विधि सिकाउन लागेका छौं । प्राणायाम धेरै प्रकारका छन् र सामान्यतया प्राणायाममा तीन प्रकारका प्रक्रिया हुन्छन् ।

(क) पुरक अर्थात् स्वास भित्र तान्ने
(ख) रोचक अर्थात् स्वास बाहिर छाड्ने
(ग) कुम्भक अर्थात् स्वास रोकि राख्ने

प्रस्तुत प्राणायाममा कुम्भक अर्थात् स्वास रोक्ने क्रिया गर्नुहुँदैन ।

प्राणायाम गर्दा आफ्नो क्षमताअनुसार पद्मासन वा सिद्धासन वा सुखासन वा बज्रासन वा साधारण पलेटी मारेर मात्रै बसे पनि हुन्छ । यसो गर्दा आँखा सकभर बन्द गर्नु होस्, बन्द गर्ने स्थिति नभएमा मात्र आँखा खोल्नसकिन्छ ।

यसरी तयार भइसकेपछि विस्तारै-विस्तारै दुवै नाकका प्वालबाट स्वास तान्ने । याद राख्नुहोस् : स्वास तान्दा सकभर छाती र पेट पूरै फुल्नु पर्छ अनि पाँच सेकेण्ड जति स्वास रोकेर दुवै नाकको प्वालबाट विस्तारै स्वास छोड्नु पर्छ । स्वास छोड्दा पुरै स्वास बाहिर निस्कनु पर्छ । स्वास छोड्दा पेट र छाती भरसक खुम्चिनु पर्छ ।

यहाँनिर पनि पाँच सेकेण्ड जति स्वाँस रोकेर फेरि तान्नु पर्दछ ।

प्राणायमको प्रकृया पाँच पटकबाट शुरु गरी १५ पटकसम्म पुऱ्याउन सकिन्छ । (प्राणायाम गर्दा हतार नगरी दिनदिनै विस्तारै प्राणायामको प्रकृयालाई बढाउँदै जानुपर्ने छ ।)

लाभ :

स्वास पुरै तान्दा अक्सिजनको मात्रा बढ्छ, परिणाम-रक्त शुद्ध हुनु, खाना पच्नु, स्मरण शक्तिको विकास हुनु इत्यादि यसका फाइदाहरू हुन् । पुरै स्वास बाहिर फाल्दा दूषित वायु कार्बनडाइ अक्साइड बाहिर निस्केर शरीर स्वास्थ हुन मद्दत गर्दछ । यसको साथ-साथै पेटको बाहिरी तथा भित्री अंगहरूको पनि व्यायाम हुने हुँदा ती अंगहरू पुष्ट तथा स्वस्थ भई ग्यास्ट्रिक लगायत पेट सम्बन्धी प्राय: सबै रोग निर्मूल हुन्छ । नियमित अभ्यास गर्दै गरेमा भविष्यमा पनि यो रोग लाग्नबाट जोगिने छौं र सदैव निरोगी हुनेछौं ।

क्रमश: ....

थ्वहेला भ्रीगु जीवन ?

■ रामभक्त प्रधान, बनेपा

जीवन दतं छु दत ?
जन्म जुयां छु दत ?
वाफय् वलं छु जुल ?
जमीन प्यातं छु जुल ?

राजतेज यौवन तेज
धन तेजं छु दत ?
जीवन हिलावन थौं
मचां ल्यायम्ह जुल थौं

ल्यायम्ह जुजुं बुढा ज्वीन
बुढा धयागु हे मचा पहलं थीन
मांबौयात म्हिग: हायका: दु:ख विया
आ:थौं जि मचा खाचां दु:ख बिया:

व्यरथनं फ्वीगु जुल थ्व जीवन
थ्वहेला भ्रीगु जीवन ?

धायमफु बिचित्र व्यवहार

■ आनन्द मानसिं तुलाधर
भोटाहिटि यें ।

च्याना च्वंगु देवाया ज:ले खनाजिं
अदभूत न:लिगु दृश्य छगू
चिकं फूगु सिथिल ज:ले
पिलिपिलि च्या:गु सुक्खा इता:नं
निचल: जुया बाया वना च्वंगु

इता:या च्वकाचाय् खा:गु अज:नं
ज्व:मलाना उत्ति मग्यंगु
छग: तगो अले मेगु चिग्व:
गुभलें मजूगु दृश्य खना: थ्व
अजू चालबा: छुजूगु धका

भ्रस्स लुमन थूंदिक नुगले
बिश्वास घातं ज्वय् पिया त:गु
हिस्यायुथें थौं द: क्येना च्वंगु
न्येने नंला भाई थौंतक सुनानं
द:जूथें प्रत्यक्ष जूला सुइतं ?

मदु धाय् गथेजिं थ: धैपिंनं
केना हल यथार्थ जूगु सत्य
ज्व: मलाय्फु घटना सुइतं पाय्छि
केवल द:जुल थुलिहे धाय्छिं
असम्भव धैगु मदुन्हां छुं हे

सत्य यूगय् सत्रु जुया च्वंपिनं
कलियूगय् दाजु किजा जुइयोहं
धैत:गु शास्त्र वाक्य गुभलें
मजू खनी असत्य भ्रूठा
सृष्टि जुक्को प्राणिपिं मध्ये

धाय्फु अमिगु यथार्थ चरित्र
धाय्मफु केवल मनूया विचित्र
शब्दं नाइका न्ह्यूब्वा: वय्का
ब्यबहारं इतिश्री याय् यो:पिं

Downloaded from http://www.dhamma.digital

▪ छलफल ▪

■ मेघदूत

आयोजक-

आज त ठीक समयमा नै कार्यक्रम शुरु गरौं। अरु सहभागीहरू आउँदै गर्छन्। हुन्न ? लौ त तपाईंहरूको केही जिज्ञासा छ भने भन्नुस्।

सहभागी-

हामी बौद्ध परियत्तिका विद्यार्थी हौं। परियत्ति जाँच दिनलाई परित्राण कण्ठ घोक्नु पर्छ। यसरी पाली भाषामा नै भएपनि परित्राण पाठ गर्दा हामीलाई लाभ त भएकै छ। किनभने परित्राण पाठ गर्नेबेला मन विचलित हुने गर्दैन। मनमा एक प्रकारको शान्ति अनुभव हुँदो रहेछ। त्यसैले अहिले परित्राणको अर्थ पनि बुझ्न पाए झन फाइदा हुन्छ होला जस्तो लागेर यहाँ बुझ्न आएको। हुनत हामीसंग महापरित्राण पुस्तक नै छ। तर त्यस पुस्तकमा लेखिएको अर्थ नम्बर अनुसार मिलेको देखिन्न।

आयोजक-

होइन, तपाईंले कुनचाहिँ गाथाको अर्थ बुझ्न खोज्नु भएको हो, त्यो बुझ्न पाए हुन्थ्यो।

सहभागी-

धेरैजसो भन्ते गुरुमांहरूले परित्राण पाठ गर्नुहुँदा **"देवो वस्सतु कालेन सस्स सम्पोत्त हेतु च,"** पाठ पछि कसैले भीतो भवतु भन्छन् त कसैले पीतो भवतु लोको च राजा भवतु धम्मिको" भन्ने गरिन्छ। यसको अर्थ महा परित्राण पुस्तकको पृष्ठ ८१ को १६ अंकमा उल्लेख गरिएको पाइन्छ। तर १३३ पृष्ठमा पाली गाथाको अर्थलाई १३ नम्बर मा लेखिएको छ। त्यही गल्ती भएको जस्तो लाग्छ।

फेरि पीतो र भीतो भवतु लोको च पनि ठीक छ कि छैन। यस विषयमा पनि राम्ररी जान्न पाए हुने थियो।

आयोजक-

यहाँले त राम्रो प्रश्न सोध्नुभयो नि। बौद्ध परियत्तिका विद्यार्थीको नाताले बुझ्नु पर्ने नै प्रश्न सोध्नु भएको छ यहाँले। तपाईंले सोध्नु भएको गाथाको वास्तविक उच्चारण यसरी हुनुपर्दछ-

देवो वस्सतु कालेन सस्स सम्पत्ति हेतुच
फीतो भवतु लोको च राजा भवतु धम्मिको।

तर यसमा धेरैजसो भन्ते गुरुमांहरूले फीतो भवतु भन्नु पर्नेमा पीतो र भीतो होतु भनेर पाठ गरिनु गलत हो। वास्तवमा फीतो हुनु पर्ने हो।

यस गाथाको अर्थ यसरी रहेको छ-

समय समयमा पानी परोस् त्यसले गर्दा धान बाली सफलिभूत होस्।

"फीतो भवतु लोको च" - देश वा राष्ट्रको उन्नति होस्, राजा पनि धर्मात्मा होस्।

पाठ गर्ने व्यक्तिहरूको दोष होस् वा महापरित्राण पुस्तकमा नै "पीतो होतु" लेखिएको होस् त्यसको अर्थ दिवंगत व्यक्तिहरू सद्‌गति पुगोस् भनी लेखिएको देखिन्छ। त्यो गलत नै छापिएको छ। नम्बर लेखिएको पनि गलत नै छ।

सहभागी-

हामीले बुद्ध पूजा गर्दा **"इमाय बुद्ध पूजाय कताय सुद्ध चेतसा, चिरं तिट्ठतु सद्धम्मो लोको होतु सुखी सदा"** भनी पढ्नु पर्छ। मलाई यस गाथाको अर्थ थाहा छैन।

आयोजक-

त्यस गाथाको अर्थ यसरी रहेको छ। राम्ररी सुन्नुस्-

अर्थ- "चित्त शुद्ध गरी गरिएको यस बुद्ध पूजाद्वारा बुद्धले देशना गर्नुभएको सद्‌धर्म चिरस्थायी होस् र जनमानस सुखी होस्।"

सहभागी-

"कायेन वाचा चित्तेन पमादेन मयाकतं अच्चयं खम मे भन्ते भूरिपञ्ञो तथागत"

यस गाथाको पनि अर्थ थाहा छैन। यस्को स्पष्ट अर्थ थाहा पाउन पाए हुन्थ्यो।

आयोजक-

हुनत यी सबै गाथाका अर्थ स्पष्ट खुलाइएका पुस्तकहरू पनि छन्। तैपनि अहिले तपाईंलाई अर्थ बुझ्ने इच्छा रहेको छ भने टिप्नुस् है त ?

अर्थ "भो शास्ता। मैले शरीर, वचन तथा मनले (नजानीकन नै) प्रमादवश गल्ती गरेको भए, तपाई प्रज्ञावान् तथागतले क्षमा गरिदिन प्रार्थना गर्दछु। अर्थात् क्षमा माग्दैछु।

यसको तात्पर्य नै आफूले गरेको गल्ती आफैले महसूस गरी आत्मालोचना गर्नु हो। आफ्नो गल्ती महसूस गरी फेरि त्यो गल्ती दोहरिन नदिन यसरी प्रार्थना गर्ने गरिन्छ।

सहभागी-

कस्तो राम्रो र ज्ञानवर्द्धक गाथा रहेछ यो त। हामी सबैले पाली गाथा पढ्ने मात्र होइन त्यसको अर्थ पनि बुझी आफूलाई सुधार्न सकेमा छिटो नै हामी सुध्रिन सक्नेछौं। आज त धेरै नै उपयोगी ज्ञानहरू थाहा पायौं। लौत आजलाई विदा पनि माग्दछौं। बाँकी अर्को छलफल कार्यक्रममा सिक्नुपर्ला। ■

ज्ञातव्य

■ अ. सुमेधावती

बुद्ध को हो ? धर्म के हो ?
शिक्षा के हो ? ज्ञान के हो ?
खोजि-खोजी हिंड्ने भए,
देशमा शान्तिको 'प्रकाश पाउँथ्यो होला।

भन्नेले भनें भनिदिएको भए,
खानेले खाइदिएँ भनिदिएको भए,
देख्नेले देखें भनि दिएको भए,
बुद्ध जन्मेको भूमि पवित्र हुन्थ्यो होला।

देश के हो ? राजा को हो ?
जनता को हो ? कर्म के हो ?
बुझ्न र जान्न खोजेको भए,
देशमा बिकाशको मूल फुट्थ्यो होला।

नेता को हो ? शासन के हो ?
हिंड्ने बाटो कुन हो ? कुबाटो कुन हो ?
हिंड्न र हिंडाउन जानेको भए,
मुक्तिको वाटो पाउथ्यौं होला।

मार्नु किन हो ? लुट्नु किन हो ?
ढाँटनु किन हो ? छक्याउनु किन हो ?
यी सबै वुझेर त्यागेको भए,
आनन्दै-आनन्द पाउँथ्यो होला।

शान्ति के हो ? अशान्ति के हो ?
जुलुश के हो ? भाषण के हो ?
सबैको भाव बुझीदिएको भए,
शान्ति खोजी हिंड्नु पर्दैन थियो होला।

मान्छे के हो ? पशु के हो ?
विद्वान को हो ? ज्ञानी को हो ?
बाँच्न र बचाउन जानेको भए,
अमानव भएर बाँच्नु पर्दैन थियो होला।

मानवको ठुलो धर्म

■ लक्ष्मी हीरा तुलाधर
ज्याठा ठमेल, काठमाडौं।

उपकार गर्नु नै मानवको ठुलो धर्म हो।
निर्वललाई बलदिई, असाहायलाई सहायता गरी,
गरीबलाई धन दिई, भोको लाई खान दिई,
नाङ्गोलाई वस्त्र दिई, शुकुम्वासिलाई आवास दिई,
मूर्खलाई बुद्धि दिई, अशिक्षितलाई शिक्षा दिई,

उपकार गर्नु नै ठुलो धर्म हो।
अविश्वासिलाई विश्वास गरी, बैगुणीलाई गुणी संम्झी,
जँड्याहालाई पिउन दिई, हिंसकलाई शस्त्र दिई,
अरुको हीत कहिले नसोचि, आफ्नै हीत सोच्नेलाई,
संघ फुटाई झुठो बोलि, साथि बनाई हिंड्नेलाई,

उपकार गर्नु नै ठुलो पाप हो।
अरुको हितको लागि झुठो नै बोलेर भएपनि माया गरी पिटेर गालि गरेर,
पापीलाई घृणागरी, झुठोलाई हेला गरी,
गुणवानलाई पुजा गरी, मान्यजनलाई आदर गरी,
बुद्ध वचन राम्रो बुझी, जीवन पथमा लम्कनेलाई

उपकार गर्नु नै ठुलो धर्म हो।
चन्चल मनको बसमा गई, ठीक वेठीक केही नशोचि,
सत्यलाई झुठो बोलि, असत्यलाई सत्य बनाई,
धनले थिचि गरीबलाई, चोखो हुन खोज्नेलाई,
खाई पिई होश नराखि, बाटो हींडने बटुबालाई,

उपकार गर्नु नै ठुलो पाप हो।
नर्क जाने तर्क संम्झि, दुष्ट स्वभाव बुझे पनि,
भविष्यमा मुक्ती पाउने, संस्कार उनमा देखि अनि,
उपकार नै हो धर्म ठुलो, मानव मात्रको संम्झी संम्झी,
प्रव्रज्या गरि दियो गौतम वुद्धले, देवदत्त लाई राम्रो चिने पनि
उपकार गर्नु नै ठूलो धर्म हो।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्मकीर्ति विहार — गतिविधि

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको शनिवारिय कार्यक्रम

प्रौढ बौद्ध हाजिर जवाफ प्रतियोगिता

२०६१ श्रावण २३ गते, शनिवार ।

स्थान- धर्मकीर्ति विहार, श्रीघ:नघ: ।

भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको प्रव्रजित जीवन ६० वर्ष पूरा भएको उपलक्ष्यमा धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको आयोजनामा प्रौढ बौद्ध हाजिर जवाफ प्रतियोगिता सम्पन्न गरिएको छ । भिक्षुणी धम्मवतीको सभापतित्वमा र भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न उक्त प्रतियोगितामा गोष्ठीका सचिव रमा कंसाकारले स्वागत भाषण गर्नु भएको थियो । यसरी नै गोष्ठीका सदस्य रीना तुलाधरले धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी र प्रौढ बौद्ध हाजिरी जवाफ प्रतियोगिताको परिचय दिनु भएको थियो ।

उक्त हाजिर जवाफ प्रतियोगिता संचालनार्थ विभिन्न क्षेत्रमा रही सहयोग गर्नुहुने महानुभावहरू यसरी रहनुभएका थिए ।

निर्णायक मण्डल:

१. कुशुम गुरुमां २. मदन रत्न मानन्धर

३. लोचनतारा तुलाधर

क्वीज माष्टर : वीर्यवती गुरुमां

कार्यक्रम संचालन : मीना तुलाधर

स्कोर कीपर : चिनीकाजी महर्जन

टाइम कीपर : ध्रुव राज कर्णिकार

संयोजिका : प्रफुल्ल कमल ताम्राकार

लुम्बिनी, बुद्धगया, सारनाथ र कुशीनगर गरी चार समूहले भाग लिएको उक्त प्रतियोगितामा ती चार समूहहरू क्रमश: यसरी प्रथम, द्वितीय, तृतीय र चतुर्थ भएका थिए ।

क्रसं.	श्रेणी	समूह	प्राप्ताङ्क	सहभागी प्रतियोगिहरू
१.	प्रथम	लुम्बिनी	२८	अनीता शाक्य, समुद्रदेवी ताम्राकार र कमल केशरी तुलाधर
२.	द्वितीय	बुद्धगया	२०	अष्टमाया महर्जन, प्रेमा तुलाधर र सूर्यलक्ष्मी सिंह
३.	तृतीय	कुशीनगर	१६	प्रमीला कंसाकार, चन्द्रवती तुलाधर र तारा वज्राचार्य
४.	चौथो	सारनाथ	१२	ज्ञानी नकर्मी, हेरालक्ष्मी शाक्य र रत्नमाया महर्जन

यस हाजिर जवाफ प्रतियोगितामा प्रथम, द्वितीय, तृतीय र चौथो हुनु भएका चारैवटा टोलीका टोली प्रमुख एवं सहभागी अन्य प्रतियोगीहरूलाई भिक्षु अश्वघोष महास्थविरबाट बुद्ध मूर्ति एवं धर्मकीर्ति लोगो अंकित काठको बोधिवृक्ष पात र प्रमाणपत्र पुरस्कार स्वरूप प्रदान गर्नु भएको थियो ।

यी पुरस्कारका प्रायोजकहरूको नामावली यसरी रहेका छन् ।

प्रायोजकहरू:

रवि र रसवन्ती कंसाकार - **प्रथम पुरस्कार**

चित्त केशरी ताम्राकार - **दोश्रो पुरस्कार**

मोहिनी तुलाधर - **तेश्रो पुरस्कार**

तीनवटै प्रायोजकहरूको समूह - **चौथो पुरस्कार**

पुरस्कार प्रदान पछि भिक्षु अश्वघोष महास्थविर बाट ओवाद दिनुहुँदै भन्नुभयो–

"ज्ञान बाहिरबाट लिने गरेपनि आखिर आफु ज्ञानी हुने कार्य त भित्रबाट नै गर्नुपर्छ । ज्ञानलाई बुझेर मात्र पुग्दैन त्यसलाई अभ्यास गरी ज्ञानी पनि हुनुपर्छ । यसरी बहुश्रुत बढाउनका लागि यस्ता ज्ञानवर्द्धक कार्यक्रमहरू समयसमयमा संचालन गर्दै लान आवश्यक छ ।"

प्रतियोगीहरूलाई पुरस्कार वितरण पश्चात् भिक्षु अश्वघोषबाट निर्णायक मण्डल, क्वीज माष्टर, एवं पुरस्कार प्रायोजकहरूलाई पनि उपहार प्रदान गर्नु भएको थियो ।

प्रफुल्ल कमल ताम्राकारले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभएपछि धम्मवती गुरुमांले सभापतिको आशनबाट बोल्नुहुँदै भन्नुभयो- "धर्मदेशना सुन्ने बेला भन्दा पनि हाजिर जवाफ प्रतियोगितामा भाग लिई अध्ययन गर्दा अझ बढि स्मरण शक्ति बढ्ने देखिन्छ । त्यसैले बुद्ध शिक्षा बुझ्नको लागि हाजिर जवाफ प्रतियोगिता अझ उपयोगी भएको बुझियो । यस प्रतियोगितामा भाग लिनुहुने प्रतियोगीहरू लगायत यस प्रतियोगिताका संयोजिका देखि लिएर सम्पूर्ण सहयोगीहरूले आफूले पुऱ्याएको निश्वार्थ

योगदानले बुद्ध शासन चीरस्थाई होस् भनी कामना गर्न सके बढि लाभप्रद हुने देखिन्छ ।"

प्रतियोगिता समापन पश्चात् धर्मकीर्ति विहारका तता पुच:को तर्फबाट प्रतियोगितामा भाग लिनुहुने महानुभावहरू लगायत दर्शकवृन्दहरूलाई पनि जलपानको व्यवस्था मिलाइएको थियो ।

२०६१ श्रावण २३, धर्मकीर्ति विहार, श्रीघः नघः ।

यसदिन पूज्य धम्मवती गुरुमांले मिलिन्द प्रश्न पुस्तकको "विचार वर्ग" विषयमा प्रवचन दिनु भएको थियो । यस वर्गमा राजा मिलिन्दले भन्ते नागसेन समक्ष सोधिएका "अतीत कालको मूल वा उत्पत्ति के हो ?" र "अनागत कालको मूल के हो ?" प्रत्युत्पन्न वा वर्तमान कालको मूल के हो ? आदि विषयमा सोधिएका प्रश्नको उत्तर व्याख्या गरिएको थियो ।

बुद्ध धर्म हेतुवादमा आधारित छ । त्रिपिटकको सारांश नै हे धम्मा हेतुप्पभवा हो भन्नुहुँदै धम्मवती गुरुमांले भन्नुभयो- "कुनै पनि कर्मको कारण वा हेतुले नै फल वा विपाक प्राप्त हुन्छ ।

उदाहरणको लागि दु:ख सत्य फल हो भने दु:ख समुदय सत्य (काम तृष्णा, भव तृष्णा विभव तृष्णा) कारण हो । यसरी नै दु:ख निरोध सत्य फल हो भने दु:ख निरोध गामिनी प्रतिपदा आर्य सत्य (आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग) कारण वा हेतु हो ।"

हामीले आर्य अष्टाङ्गिक मार्गहरूमध्ये सम्मा दिट्ठी । ठीक तरिकाले बुझ्नेलाई पालन गर्न सकेमा अन्य ७ मार्गहरू पनि ठीक हुन थाल्छन् दु:खको मूल कारण बुझी त्यसलाई हटाउन सकेमा स्वत: नै सुख प्राप्त गर्न सकिनेछ ।"

यसदिन श्यामलाल चित्रकारले कक्षा संचालन गर्नुभएको थियो भने विजयलक्ष्मी शाक्यले रिपोर्ट तयार गर्नु भएको थियो ।

२०६१ असार १९ गते, स्थान- धर्मकीर्ति विहार, श्रीघ:न:घ:

यसदिन श्यामलाल चित्रकारबाट कसी भारद्वाज सूत्र विषयमा बुद्धकालिन घटना उल्लेख गर्नुहुँदै प्रवचन दिनुभएको थियो । प्रवचनको क्रममा उहाँले भन्नुभयो–

"एकदिन कसिभारद्वाज ब्राह्मणले बुद्ध समक्ष यसरी प्रश्न सोधेका थिए– "भो गौतम ! हामी कृषक भएको नाताले खेत जोती धान रोपी फल लगाई त्यही खाएर आफ्नो पेट पालि रहेका छौं ।

तर तपाईंले पनि आफूलाई कृषक नै भन्नुभए तापनि तपाईंसंग कृषिमा प्रयोग गर्नुपर्ने कुनै पनि औजार भने देख्दिन । तपाईंलाई कसरी कृषक भन्ने ? यी प्रश्न सुनी भगवान बुद्धले भन्नुभयो–

"श्रद्धा मेरो बीउ हो, तप वृष्टि हो । प्रज्ञा नै मेरो युग नङ्गल हो । लज्जा नै नङ्गल दण्ड हो । मन "जोताई" हो भने स्मृति नै मेरो हलो र फाल हो । काय, वचन र आहार आदि विषयहरूमा संयम अपनाई सत्यको आधार लिंदै निर्वाण (मुक्ति) पथमा लम्किने मेरो उद्देश्य हो ।

निर्वाण तर्फ लम्कनको लागि वीर्य (मेहनत) लाई हामीले हलो जोत्ने गोरुहरूलाई जस्तै प्रयोग गरिरहन्छौं । यसरी यस खेतबालीमा जसले मेहनतपूर्वक हलो जोती बीऊ रोप्छ उसले दु:खबाट मुक्त हुन सफल हुन्छ ।

बुद्धको यस प्रवचनले प्रभावित कसीभारद्वाज ब्राह्मण बुद्धको शिष्य बनी भिक्षु भई बुद्धको निर्देशन अनुसार शिक्षा पालन गर्दै दु:खबाट मुक्त हुने अमृत फल प्राप्त गर्न सफल भए ।

दीप प्रज्वलन

२०६१ श्रावण १८ गते, स्थान- धर्मकीर्ति विहार, श्रीघ:नघ:

धम्मवती गुरुमां ७० औं वर्ष पुग्नु भएको उपलक्ष्यमा बौद्ध ज्ञान चेतना संघले बुद्ध सम्बत् २५४८ वर्षलाई स्मरण गर्दै २५४८ वटा दीप प्रज्वलन गरी धम्मवती गुरुमां प्रति सम्मान चढाइ सम्मान समारोहको आयोजना गरिएको थियो ।

माननीय संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्री श्री दीपकुमार उपाध्यायको प्रमुख आतिथ्यमा संचालित उक्त कार्यक्रममा स्थानिय विकास मन्त्री कृष्ण गोपाल, भू.पू. मेयर केशव स्थापितको पनि उपस्थिति रहेको थियो ।

भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको सभापतित्त्वमा संचालित उक्त कार्यक्रममा बोल्नुहुँदै मन्त्री उपाध्यायले बुद्ध दर्शनकै कारणले आज नेपाललाई अन्य राष्ट्रले चिनेको कुरा उल्लेख गर्नुहुँदै भैरहवाको एयरपोर्टलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको बनाउने र लुम्बिनीमा हुन गइरहेको अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध शिखर सम्मेलन सफल पार्नको लागि सबैको सहयोगको आवश्यकताको साथसाथै लुम्बिनीमा बौद्ध विश्व विद्यालय स्थापना सम्बन्धि विशेष चर्चा गर्नुभएको थियो ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

उक्त कार्यक्रममा धम्मवती गुरुमांले नेपाल सकेसम्म छिटो शान्ति क्षेत्र बनोस् भन्ने कामना गर्नुभई आफ्नो मन्तव्य टुङ्ग्याउँनु भएको थियो भने भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले सभापतिको आसनबाट बोल्नु हुँदै सभा विसर्जन गर्नुभएको थियो ।

यसरी नै बौद्ध ज्ञान चेतना संघका अध्यक्ष जुजुभाई शाक्यले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभएको थियो ।

सो समारोहमा द्रव्यमान सिंह वसुन्धरा तुलाधर सपरिवारको तर्फबाट धम्मवती गुरुमांको जन्मदिनको उपलक्ष्यमा सश्रद्धा दान प्रदान गरिएको थियो ।

उक्त समारोहमा उपस्थित महानुभावहरूलाई द्रव्यमानसिंह वसुन्धरा तुलाधरको तर्फबाट जलपानको व्यवस्था आयोजना गरिएको थियो ।

सो समारोहमा ज्ञानमाला संघ ओकुबहालबाट ज्ञानमाला भजन गाइएको थियो ।

साप्ताहिक अभिधम्म पाठ सम्पन्न

२०६१ श्रावण १२ देखि १८ सम्म ।
स्थान- धर्मकीर्ति विहार, श्रीघ:नघ: ।

धर्मकीर्ति विहारका संस्थापक अध्यक्ष, शासनधज धम्माचरिय अग्गमहागन्थवाचक परिण्डत धम्मवती गुरुमांको ७० औं वर्षिय जन्मदिनको उपलक्ष्यमा धर्मकीर्ति विहारको आयोजनामा साप्ताहिक अभिधर्म पाठ सम्पन्न गरिएको छ ।

भिक्षु महासंघको तर्फबाट विहान ७ बजेदेखि ९ बजेसम्म संचालित उक्त कार्यक्रममा बुद्धपूजा, धर्मदिशना, एवं अभिधर्म पाठ गरिएको थियो । उक्त साप्ताहिक कार्यक्रममा जलपान भोजन र दानप्रदानको कार्यक्रम पनि समावेश गरिएको थियो ।

साप्ताहिक कार्यक्रमको विवरण (२०६१ श्रावण १२ देखि १८ सम्म)

क्र.	अभिधर्म पाठ	प्रवचक	[illegible] पाठक	जलपान दाता	भोजनदाता
१.	धम्म संगिनी	सयादो उ सुजनपिय	सयादो उ सुजन पिय, उ. सुन्दर, वण्णिस्सर, भिक्षु बोधिज्ञान, भिक्षु निरन्तर (थाई) आदि ।	इन्द्रमान पुच:	कमल वीर सिंह आशा कुमारी
२.	विभंग	भिक्षु अश्वघोष महास्थविर	भिक्षु अश्वघोष, भिक्षु धम्मसागर, भिक्षु वरसम्बोधी, भिक्षु मेधंकर, श्रा. गौतम आदि ।	शोभा श्रेष्ठ	शोभा श्रेष्ठ
३.	कथावत्थु	भिक्षु गुणघोष, भिक्षुणी धम्मवती	भिक्षु सुबोधानन्द, भिक्षु गुणघोष, भिक्षु विरत्न, श्रा. सुख आदि ।	धर्मकीर्ति कुन्दिवी पुच:	धर्मकीर्ति पुलां पुच:
४.	पुग्गल पञ्ञति	भिक्षु ञाणपुण्णिक महास्थविर	भिक्षु ञाणपुण्णिक, भिक्षु राहुल, भिक्षु भद्दिय, भिक्षु निग्रोध आदि ।	धर्मकीर्ति मिवं पुच:	तारादेवी मानन्धर+सूर्यदेवी शाक्य
५.	धातुकथा	भिक्षु कोण्डञ्ञ,	भिक्षु कोण्डञ्ञ, भिक्षु सुशील, श्रा. अनुयोग, श्रा. जवन आदि ।	कमल केशरी	धर्मकीर्ति पूर्ण हेरा पुच:
६.	यमक	भिक्षु बोधिसेन महास्थविर	भिक्षु बोधिसेन, भिक्षु धम्मशोभन, भिक्षु शीलभद्र, भिक्षु धम्मपाल, भक्षु सुमेध आदि ।	पद्मावती गुरुमां	धर्मकीर्ति अष्टमाया पुच:
७.	पट्ठान	भिक्षु सोभित	भिक्षु कुमार काश्यप, भिक्षु सोभित, भिक्षु सुगतमुनी, भिक्षु धम्ममूर्ति, भिक्षु उदयभद्र आदि ।	करुणा दिदी-बहिनी सहित	धर्मकीर्ति न्हूपुच:

– शुभकामना –

धम्मवती गुरुमांको ७० औं जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा …

दिर्घायुको हार्दिक मंगलमय शुभकामना !

सम्मान समारोह

२०६१ श्रावण ९ शनीवार, स्थान- सुलक्षण कीर्ति विहार।

मित्रराष्ट्र म्यानमार सरकारबाट अग्ग महा गन्थवाचक पण्डित उपाधिले विभूषित हुनुभएका पूज्य गुरुमां धम्मवती र महा सद्धम्म जोतिक धज उपाधिले विभूषित हुनुभएका पूज्य गुरुमां ज्ञाणशीलालाई अन्तर्राष्ट्रिय भिक्षुणी संघ लगायत अन्य १२ वटा संघ संस्थाहरूको आयोजनामा सम्मान समारोहको आयोजना गरी सम्मान गरिएको थियो।

माननीय सँस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्री श्री दीपकुमार उपाध्यायको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न उक्त कार्यक्रममा महिला बाल बालिका तथा समाज कल्याण मन्त्री अष्टलक्ष्मी शाक्य र स्थानिय विकास मन्त्री कृष्ण गोपाल श्रेष्ठ, वर्मी राजदूत लगायत अन्य थुप्रै गण्यमान्य व्यक्तिहरूको उपस्थिती रहेको थियो।

भिक्षुणी अनोजाले स्वागत भाषण गर्नुभई कीर्ति कंसाकारले धन्यवाद व्यक्त गर्नुभएको उक्त समारोहमा प्रमुख अतिथि श्री दीपकुमार उपाध्यायबाट धम्मवती गुरुमांलाई र श्री अष्टलक्ष्मी शाक्यबाट ज्ञाणशीला गुरुमांलाई सम्मान-पत्र प्रदान गरिएको थियो।

आ-आफ्ना मन्तव्य व्यक्त गर्ने क्रममा माननीय मन्त्री श्री दीपकुमार उपाध्यायले बुद्ध शिक्षालाई कुनैपनि धर्म समुदायका मानिसले मतभेद गर्दैन। यो हाम्रो गर्वको कुरा रहेको छ भन्नुहुँदै निकट भविष्यमा नै सम्पन्न हुन गइरहेको दोश्रो विश्व बौद्ध शिखर सम्मेलन सम्पन्न गर्नको लागि लुम्बिनी विकास कोषले आवश्यक व्यवस्था मिलाइरहेको जानकारी दिनुभयो।

यसरी नै मन्त्री अष्टलक्ष्मी शाक्यले महिला पुरुष जो भएपनि आ-आफ्ना क्षेत्रमा प्रतिभामुखी हुनुभएका सबैले एक आपसमा आदर्श र राम्रो शिक्षा सिक्दै रहनुपर्ने विषयमा बोल्नु भएको थियो।

पूज्य धम्मवती गुरुमांले आजको हिंसाग्रष्ट नेपाललाई शान्ति भन्दै शब्दलाई मात्र जप्ने होइन शान्ति प्राप्त गर्न नेपाली जनताहरूले आज पञ्चशील पालन गर्न अनिवार्य भैसकेको कुरा प्रष्टाउनु भएको थियो।

यसरी नै ज्ञाणशीला गुरुमांले पनि नेपालमा बुद्ध शिक्षाको महत्त्व दर्शाउनु हुँदै यस शिक्षालाई जनमानसमा फैलाउनु भन्ते गुरुमांहरूको योगदान विषयमा प्रष्टाउनु भयो।

यही सिलसिलामा लोकदर्शन वज्राचार्यले आजको सन्दर्भमा बुद्धशिक्षाको महत्त्व विषयमा बोल्नुभएको थियो।

अन्त्यमा सभापतिको आशनबाट बोल्नुहुँदै भिक्षु अश्वघोषले भन्नुभयो–

"मानिसहरूको मनबाट आ-आफ्ना नराम्रा संस्कारहरू हटाउन नसकेको कारणले नै आज विभिन्न संस्थाहरू लगायत देश सिंगै अशान्तिको खाल्डोमा जकडिएको छ। त्यसकारण शान्ति र सुखका लागि नराम्रा कुसंस्कारलाई आफैले त्याग्न आवश्यक छ।"

यो कार्यक्रम कीर्ति कंसाकारले संचालन गर्नुभएको थियो।

सो समारोहमा धम्मवती गुरुमां र ज्ञाणशीला गुरुमांलाई प्रदान गरिएको सम्मान समारोह पत्रमा उल्लेखित भावहरू यसरी रहेको थियो–

Downloaded from http://www.dhamma.digital

[illegible]

[illegible] ॥

अन्तर्राष्ट्रिय भिक्षुणी [illegible] विहार [illegible]

"[illegible] पण्डित" भिक्षुणी [illegible]

— [illegible] —

श्रद्धेय गुरुमां [illegible] ।

[illegible], [illegible] भगवान गौतम बुद्धया [illegible] महाविहारय् [illegible] बि.सं. [illegible] कुन्हु [illegible] बि.सं. २००[illegible] [illegible] 'अनगारिका धम्मवती' [illegible] बर्मा (म्यान्मार) देशय् [illegible] बुद्ध [illegible] बि.सं. २०१[illegible] [illegible] प्राप्त [illegible] नेपाःमि [illegible] ।

[illegible] बुद्ध [illegible] नेपाःमि [illegible] बि.सं. २०[illegible] साल 'धर्मकीर्ति विहार' [illegible] नेपालय् नारी उत्थान, नारी समानता [illegible] ।

[illegible] ।

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ।

अन्तर्राष्ट्रिय [illegible] । [illegible] ।
धर्मकीर्ति [illegible] । [illegible] विहार, [illegible] ।
[illegible] । [illegible] ।
सुलक्षणाराम विहार, [illegible] । [illegible] ।
[illegible] विहार, [illegible] । [illegible] ।
[illegible] विहार, [illegible] । [illegible] ।
पद्मकीर्ति विहार, [illegible] । [illegible]

[illegible]

नमो बुद्धाय

पूजा च पूजनेय्यानं एतं मङ्गलमुत्तमं ॥

अन्तर्राष्ट्रिय भिक्षुणी संघ तथा थीथी विहार व संघसंस्थापाखें

"महासद्धम्म जोतिक धज" उपाधिं अनगारिका गुरुमांप्रति देछाःगु

— : सम्मान-पौ : —

श्रद्धेय अनगारिका ज्ञानशीला गुरुमां !

शान्तिनायक, विश्वबन्धु, महामानव भगवान् गौतम बुद्धया जन्मभूमि नेपाः देयया यल, [illegible] [illegible] श्री [illegible] शाक्य व मां इन्द्रकुमारी शाक्यया यांकः म्ह्याय्मचा कथं वि.सं. १९८३ साल असारपूर्णि [illegible] जुया बिज्याःम्ह छिकपिं बुद्ध शासनया क्षेत्रय् थःत अर्पण याना बिज्याःम्ह "कुलशोभा" धा ।

'अरियधम्मरक्खित नेपाल बुद्ध शासन वंशालंकार सिरी संघमहानायक, अग्गमहा[illegible] [illegible] संघमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविर (तःधीम्ह भन्ते) या धर्मोपदेश पाखें [illegible] प्रभावित [illegible] अनुकम्पा व प्रयत्न कथं वि.सं. २००६ साल कार्तिक २८ गते (१३ नोभेम्बर १९४९) खुन्हु [illegible] गुरु [illegible] महास्थविरया करकमलं 'अनगारिका ज्ञानशीला' जुया बिज्यात ।

परियत्ति शिक्षाया छिकपिं गुरुमां !

अनगारिका प्रव्रजित जुया, अथेंपिं नेपाः बिज्यानाः सत्यपूर्ण बुद्धया शिक्षा [illegible] ज्याय् [illegible] जुया बिज्याःगु लिच्वः कथं वि.सं. २०१३ साल यशोधरा बौद्ध विद्यालय स्कूल [illegible] [illegible] जक [illegible] २५०७ ई. निसें औपचारिक रूपं न्ह्याःगु 'नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षा' या शैलीक अध्यापन ज्या याना [illegible] नेपालय् परियत्ति शासनयात सुथांलाकेगु ज्याय् छिकपिंया तःधंगु योगदानयात न्ह्याबलें ल्वःमंके मज्यू [illegible] ।

सद्धर्मया महान ज्योति ध्वाँय् गुरुमां !

धार्मिक महिला गुथि पाखें गामय् धर्मदेशना, गां गामय् धर्मोपदेश, उपासक उपासिकापिं [illegible] निंतिं परित्राण पाठ अले धर्मया मर्म दुथ्याकेगु बुद्ध वचनामृत सूत्र पाठया छिकपिंयागु [illegible] नाम बुद्धशासनयात नेपाःपालय् ब्वलंका तयेत जूगु छिकपिंयागु योगदानयात [illegible] यासें भिक्षु संघ [illegible] सत्कारपाखें ... जनवरी २००४ खुन्हु छिकपिंयात "महासद्धम्म जोतिक धज" उपाधिं विभूषित यानाः [illegible] सम्मानित जुया बिज्याःगुलिं गुलिं खुशी, जिपिं नेपाःभिं सकल बौद्ध उपासक उपासिकापिं [illegible] दुगु जुल । छिपिं धन्य खः ।

छिकपिंयागु ज्वःमदुगु धर्मसेवायात हुनुपानिसें साधुवाद बिसें थौंया दिनय् छिकपिंप्रति सम्मान [illegible] खना जिमिसं थःपिनिगु अहोभाग्य तायेका च्वना । छिकपिंयात भिं स्वास्थ्य, ता-आयु व बुद्धशासनया [illegible] उपत्यसुय्यंगु योगदानया आशा यासें थुगु सम्मान-पौ लहनं देछाना जुल ।

चिरं तिट्ठतु सद्धम्मो !

अन्तर्राष्ट्रिय भिक्षुणी संघ, नेपाल । अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र, [illegible] [illegible]मण्डौ ।
धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोष । श्री सुगतपुर विहार, त्रिशूली ।
मणिसिंहाराम विहार, थैना, यल । बुद्धज्योति अन्तर्राष्ट्रिय संघ, नेपाल [illegible] ।
सुलक्षणाराम विहार, थैना, यल । बुद्धिष्ट कम्युनिकेशन सेन्टर, यल ।
प्रज्ञानन्दाराम विहार, थोकुचाल, यल । महिला बौद्ध समूह बुटवारी ।
सुलक्षणकीर्ति विहार, चोभार । नेपालभाषा शिक्षा सलः यें ।
पद्मकीर्ति विहार, कमलपोखरी ।

दिं: बु.सं. २५४८, ने.सं. ११२४ वि.सं. २०६१, अमालाक्व पञ्चमी, श्रावण १ गते, [illegible]

Downloaded from http://www.dhamma.digital

माधवी गुरुमां सम्मान समारोहमा माधवी गुरुमां र धम्मवती गुरुमां लगायत अन्य सहभागीहरू

प्र.अ. माधवी गुरुमां सम्मानित

श्री यशोधरा बौद्ध मा. विद्यालय, थैना, ललितपुरका प्र.अ. श्रद्धेय माधवी गुरुमांले विद्यालयमा पुऱ्याउनु भएको अतुलनीय योगदानको कदरस्वरूप वि.व्य.स. तथा विद्यालय परिवारले मिति २०६१।५।६ मा एक सम्मान कार्यक्रमको आयोजना गरी वहाँको सम्मान गरिएको समाचार छ ।

उक्त समारोहमा पूज्य भिक्षु अश्वघोष महास्थविर, पूज्य भिक्षु पञ्ञालोक महास्थविर, श्रद्धेय धम्मवती गुरुमां, वि.व्य.स. का अध्यक्ष तथा समारोहका सभापति ठाकुरमान शाक्य, कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि राजपरिषद् स्थायी समितिका सदस्य बुद्धिराज बज्राचार्य, जि.शि.का. ल.पु.का. अधिकारी बलिरामप्रसाद सिंह लगायत विभिन्न महानुभावहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

शील-प्रार्थनाबाट शुरु भएको उक्त कार्यक्रममा वि.व्य.स. सदस्य माधवप्रसाद रिसालबाट स्वागत मन्तव्य, जि.शि.अ. बलिरामप्रसाद सिंह, भू.पू. मेयर बुद्धिराज बज्राचार्य, टोल सुधार समितिका अध्यक्ष सानुराजा शाक्य, शि. बेदकुमारी शाक्य लगायत विभिन्न वक्ताहरूले गुरुमांको योगदानबारे चर्चा गर्नुभएका थिए ।

त्यस्तै पूज्य अश्वघोष भन्ते र श्रद्धेय धम्मवती गुरुमांले पूजा गर्न योग्य व्यक्तिहरूलाई उचित पूजा गरी सम्मान दिनु मंगल कार्य हो भन्नु हुँदै आजको अशान्त वातावरणमा यस विद्यालयले नैतिक शिक्षालाई अनिवार्य विषयको रूपमा अध्यापन गराइराखेको प्रशंसनीय रहेको कुरा उल्लेख गर्नुभयो ।

त्यस्तै वि.व्य.स.का अध्यक्ष ठाकुरमान शाक्यले विद्यालयको स्थापनाकालदेखि अर्थात् २०१३ सालदेखि आजसम्म ४८ वर्ष सम्म वहाँले पुऱ्याउनु भएको अनवरत योगदानलाई सराहना गर्नुहुँदै भन्नुभयो "आफू साधारण जीवन यापन गरी यति ठूलो ४ भवन र चउरसहितको विद्यालय निर्माणमा वहाँको उल्लेखनीय योगदान रहेको छ । यहाँबाट हजारौं विद्यार्थीले उचित शिक्षा र मार्गदर्शन प्राप्त गरिसकेका छन् । तसर्थ यस विद्यालयमा माधवी गुरुमां आजपनि भोलि पनि आवश्यकता भइरहनेछ ।"

उक्त अवसरमा माधवी गुरुमांलाई श्री बुद्धिराज बज्राचार्यले कदरपत्र प्रदान गर्नुभएको थियो भने, अन्यविभिन्न महानुभावहरूले खादा आढाउने र दोसल्ला ओढाउने गरेको थियो । यसरी नै अन्य विभिन्न महानुभावहरूले लुम्बिनी मायादेवीमन्दिर लगायत अन्य विभिन्न उपहारहरू प्रदान गरिएको थियो । अन्त्यमा साँस्कृतिक कार्यक्रम पश्चात् सभा विसर्जन गरिएको थियो ।

रक्तदान

यही २०६१ साल आषाढ १८ गते शुक्रवारका दिन आषाढ पूर्णिमाको पावन अवसरमा युवा बौद्ध संघद्वारा दशौं रक्तदान कार्यक्रम सफलता पूर्वक सम्पन्न गरेको समाचार छ । स्थानीय हिमालय रोडमा आयोजित यस कार्यक्रमका प्रमुख प्रायोजकमा मोरंग धातु व्यवसायी संघ तथा अन्य सहयोगीदाताहरूमा श्री मोहन राज नेपाली, नेमकृष्ण ताम्राकार, श्रीमती देवीमाया ताम्राकार, श्रीमती मायादेवी ताम्राकार, श्रीमती शुभद्रा ताम्राकार, श्री राजुकृष्ण ताम्राकार, तथा उपासिका संघ विराटनगर हुनुहुन्थ्यो । कार्यक्रमको शुरुवात त्रिरत्न वन्दना, पञ्चशील प्रार्थना एवं बुद्ध भजनबाट गरियो । विराट बौद्ध संघका उपाध्यक्ष श्री मोहन शाक्यज्युको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न उक्त कार्यक्रममा युवा बौद्ध संघका अध्यक्ष श्री मोहन ताम्राकारले कार्यक्रमका सम्बन्धमा प्रकाश पार्नुभएको थियो । सो कार्यक्रम श्री सुजन प्रधानले सञ्चालन गर्नुभएको थियो । अन्य सहयोगीहरूमा महेश ताम्राकार, राजु रंजितकार, बिश्व शाक्य, राजन मास्के हुनुहुन्थ्यो । सो कार्यक्रममा २४ जना रक्तदाताहरूले रक्तदान गर्नुभएको थियो । अन्तमा अध्यक्ष श्री मोहन ताम्राकारले प्रमाण पत्र वितरण गर्नुभएको थियो ।

सद्धर्म सभा धर्मसंघ बुद्ध विहारको वार्षिक उत्सव तथा साधारण सभा

२०६१ श्रावण ९, शाक्य समाज भवन, नदीपुर पोखरा ।

सद्धर्म सभाको १४ औं वर्ष प्रवेश तथा धर्मसंघ बुद्ध विहारको ४९ औं वर्ष प्रवेशको उपलक्ष्यमा वार्षिक उत्सव तथा साधारण सभा सम्पन्न गरिएको समाचार छ ।

समाजका वयोवृद्ध बरिष्ठ सल्लाहकार श्री चन्द्रमान बज्राचार्यको प्रमुख आतिथ्यमा संचालित उक्त समारोहमा

सदस्य परिवारका ८० वर्ष उमेर नाघि सकेका श्रीमती रत्नदेवी शाक्य र कृष्णबहादुर शाक्यलाई दोसल्ला ओढाई सम्मान गरिएको थियो ।

उक्त सभामा वि.सं. २०५९ र २०६० सालको S.L.C. मा उत्कृष्ट अंक ल्याउन सफल ४ जना छात्र छात्रालाई सद्धर्म सभा प्रतिभा पुरस्कार र अन्य ११ जना छात्रछात्रालाई सद्धर्म सभा पुरस्कारबाट पुरस्कृत गरी सम्मान गरिएको थियो ।

श्री कुलमान बुद्धाचार्यको सभापतित्त्वमा संचालित उक्त समारोहमा प्रकाशमान गुभाजु, हेमबहादुर प्रधान, गेहेन्द्रमान उदास, विजयराज शर्मा र सरीता शाक्यले मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएका थिए भने तेजमान बुद्धाचार्यले स्वागत भाषण र श्याम शाक्यले वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्नुभई पुष्कर मान बुद्धाचार्यले आय व्यय हिसाब विवरण प्रस्तुत गर्नुभएको थियो ।

सोहि दिन नयाँ कार्य समिति गठन तथा पदस्थापन कार्यक्रम यसरी सम्पन्न भएको थियो ।

अध्यक्ष - श्री कुलामान बुद्धाचार्य, उपाध्यक्ष - तेजमान बुद्धाचार्य, सचिव - श्याम शाक्य, कोषाध्यक्ष - पुष्करमान बुद्धाचार्य, सह सचिव - चिजमान शाक्य, सदस्यहरू - शेरमान बुद्धाचार्य, भरतराज शाक्य, चेतराज शाक्य, इश्वर शाक्य, सरोज शाक्य र दुर्गामान बुद्धाचार्य ।

नगदेशमा भिक्षाटन

२०६१ श्रावण १० गते । नगदेश बुद्ध विहारमा असार २७ गते दुर्लभ प्रव्रज्या ग्रहण गर्नुभएका ११ जना श्रामणेरहरू सहित भिक्षु कोलित र भिक्षु सद्धातिस्सबाट नगदेशमा भिक्षाटन गर्नुभएको समाचार छ । उक्त भिक्षाटन कार्यक्रमबाट चामल ७ मुरी १० पाथी र नगद रु. १२,१२०।- प्राप्त भएको समाचारमा उल्लेख गरिएको छ ।

भिक्षाटन कार्यक्रम पश्चात् बुद्धपूजा र भिक्षु कोलितबाट धर्मदेशना गरिएको थियो ।

युवक बौद्ध मण्डलको 34 औं वार्षिक साधारण सभा

०६१ श्रावण १६ शनिवार, युवक बौद्ध मण्डल भवन लोककीर्ति महाविहार इति टोल, ललितपुर ।

युवक बौद्ध मण्डलको ३४ औं वार्षिक साधारण सभा सम्पन्न गरिएको समाचार छ । युवक बौद्ध मण्डल नेपालको आयोजनामा संचालित उक्त कार्यक्रम अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका अध्यक्ष त्रिपिटकाचार्य श्रद्धेय भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न भएको थियो ।

यु.बो.मण्डलको उपाध्यक्ष गम्भिर शाक्यले स्वागत भाषण गर्नुभएको उक्त समारोहमा महासचिव सुरेन्द्र शाक्यले प्रगति प्रतिवेदन र कोषाध्यक्ष सुविन्द्र वज्राचार्यले आर्थिक प्रतिवेदन पेश गर्नुभएको थियो ।

विशेष अतिथी लगायत अन्य अतिथीहरूबाट आ-आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएपछि सभापतिबाट धन्यवाद ज्ञापन गरी सभाविसर्जन गरिएको थियो ।

लुम्बिनीमा बौद्ध विश्व विद्यालय स्थापना सम्बन्धी प्रस्ताव

२०६१ श्रावण २१, बुद्ध विहार भृकुटी मण्डप ।

यसदिन धर्मोदय सभाले यस सभाका अध्यक्ष भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको सभापतित्त्वमा विभिन्न संघ संस्थाका प्रतिनिधिहरूको उपस्थितिमा एक बैठकको आयोजना गरिएको थियो । उक्त बैठकमा माननीय संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्री एवम् लुम्बिनी विकास कोषका अध्यक्ष श्री दीपकुमार उपाध्याय लगायत अन्य भू.पू. मन्त्रीहरू बलबहादुर केसी, भरत शाह र मणिलामाको पनि उपस्थिति रहेको थियो । पर्यटन मन्त्री लगायत अन्य भू.पू. मन्त्रीहरूले पनि आआफ्नो मन्तव्य व्यक्त गरिएको उक्त बैठकमा अन्य विभिन्न महानुभावहरूले पनि आआफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएका थिए । अन्त्यमा भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुहुँदै सभा विसर्जन गरिएको थियो । उक्त बैठकबाट लुम्बिनीमा बौद्ध विश्व विद्यालय स्थापना सम्बन्धी प्रस्ताव पारित गरेको थियो । उक्त प्रस्ताव यसरी रहेको छ ।

"संयुक्त राष्ट्र संघका तत्कालीन महासचिव ऊथान्तको महान् प्रयासबाट प्रादुर्भाव भएको लुम्बिनी विकास गुरुयोजनामा १९ राष्ट्रभन्दा बढीको विहार, गुम्बा र ध्यान केन्द्रको अतिरिक्त अन्तर्राष्ट्रिय पुस्तकालय, अनुसंधानकेन्द्र संचालन भै संग्रहकालय पनि निर्माण हुनुका साथै पर्यटनकेन्द्र पनि रहेको र श्री ५ को सरकारले लुम्बिनीलाई "विश्व शान्तिको मुहान" भनी घोषणासमेत भैसकेको अनि सन् १९९८ मा सम्पन्न प्रथम विश्व बौद्ध शिखर सम्मेलनबाट यस अन्तर्राष्ट्रिय स्थल लुम्बिनीमा अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध विश्व विद्यालय स्थापना गर्नुपर्ने महशुस गरी सर्वसम्मतिबाट पारित हुनुका साथै श्री ५ को सरकारबाट स्वीकृतसमेत भैसकेको छ । यससम्बन्धमा २०५८।११।१२ मा मस्यौदा विधेयकसमेत प्रस्तुत भइसकेको छ तापनि यसबारे अहिलेसम्म कुनै ठोस कारवाही भएको नदेखिएको र अब निकट भविष्यमा लुम्बिनीमा नै दोस्रो विश्व बौद्ध शिखर सम्मेलन हुने निश्चित भैसकेको हुँदा सो सम्मेलन भन्दा अगावै लुम्बिनीमा उक्त अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध विश्व विद्यालय स्थापना गर्न अध्यादेश जारी हुनको लागि आव्हान गर्ने ।

अब नेपालको राष्ट्रिय बौद्ध संस्था धर्मोदय सभाको अगुवाइमा सो योजना कार्यान्वयनको निम्ति पूर्वाधारको रुपमा कार्यव्यवस्था अघि बढाउनुपर्ने निष्कर्षमा पुगेको छ ।"

- धर्मोदय सभा ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

टोखामा सर्वप्रथम ऐतिहासिक भिक्षाटन कार्यक्रम

२०६१ श्रावण १६ गते। भिक्षु अश्वघोष महास्थविर र भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरबाट गत असार २७ गते नगदेश बुद्ध विहारमा प्रव्रजित गराई श्रामणेर जीवन यापन गर्नु भएका ११ जना श्रामणेरहरू र उहाँहरूका आचार्य भिक्षु द्वय कोलित र सद्धातिस्स स्थविरको समुपस्थितिमा टोखा बुद्ध विहार को आयोजनामा श्रावण १६ गते सर्वप्रथम टोखाका विभिन्न टोलमा ऐतिहासिक भिक्षाटन कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको समाचार छ। उक्त भिक्षाटन कार्यक्रमबाट चामल १५० पाथी र नगद रु. ६,५५०/- प्राप्त भएको कुरा बुझिएको छ।

भिक्षाटन कार्यक्रम पश्चात् टोखा बुद्ध विहारमा बुद्ध पूजा र भिक्षु कोलितबाट धर्मदेशना गर्नुभएको उक्त कार्यक्रममा दानप्रदान कार्य पछि सामूहिक पूण्यानुमोदन गरी कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको थियो।

भिक्षु अमृतानन्दको प्रतिमा अनावरण

०६१ भाद्र ५ शनिवार, बुद्धविहार होलाङ्दी तानसेन।

नेपालमा बुद्ध शासन चिरस्थायी कार्यमा अतुलनिय योगदान पुऱ्याउनुहुने आचार्य स्व. भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरको प्रतिमा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका अध्यक्ष आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरबाट अनावरण गर्नुभएको समाचार छ।

करुणा बौद्ध संघ परिवारको आयोजनामा संचालित उक्त कार्यक्रममा भजन, बुद्ध पूजा र धर्मदेशना पनि गरिएको थियो। यसको अतिरिक्त उक्तदिन करुणा बौद्ध संग बुद्ध विहार तानसेनको आठौं वार्षिकोत्सव पनि सम्पन्न गरिएको थियो।

रक्षेश्वर महाविहारमा भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर अभिनन्दित

ललितपुर। श्रद्धेय भिक्षु कुमार काशयप महास्थविरलाई रक्षेश्वर महाविहार संरक्षण समिति पुल्चोकको तर्फबाट एक समारोह विच अभिनन्दन गरिएको समाचार छ। सुर्जमान शाक्यको सभापतित्वमा सम्पन्न उक्त कार्यक्रममा अभिनन्दित भिक्षु कुमार काशयप महास्थविरले आजको अशान्त नेपाललाई शान्ति क्षेत्र बनाउनका लागि पञ्चशील, चतुआर्य सत्य र आर्य अष्टाङ्गिक मार्गलाई हरेक नेपालीले अनुकरण गरी व्यवहारमा उतार्न जोड दिनुभएको थियो।

यही अवसरमा उक्त विहारमा बिगत ३ वर्ष देखि प्रत्येक पूर्णिमाका दिन नियमित धर्मदेशना गर्दै आउनुभएकी श्रद्धेय ज्ञाणवती गुरुमांलाई पनि उपहार प्रदान गरिएको थियो।

उक्त कार्यक्रममा अन्य विभिन्न महानुभावहरूलाई पनि उहाँहरूको योगदानलाई कदर गर्दै खाडा, पदक र कदरपत्र द्वारा सम्मान गरिएको थियो।

समितिका अध्यक्ष हेमवज्र शाक्यले स्वागत मन्तव्य दिनुभएको उक्त कार्यक्रममा प्रा. आशाराम शाक्य, सम्माननिय बुद्धिराज वज्राचार्य, वेखारत्न शाक्य र ज्ञाणवती गुरुमांले पनि आ-आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएका थिए।

अन्त्यमा समितिका कोषाध्यक्ष पद्म बहादुर शाक्यले आयब्यय विवरण र उपाध्यक्ष दिलराज शाक्यले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभई सभा विसर्जन गर्नुभएको थियो।

गृहस्थ - चिबाहा: पूजा न्ह्यात

यँ, ने.सं. ११२४ अनलागा सम्पती सनिवा:।

नेपाल राष्ट्रिय ज्ञानमाला समितिया त:जिगु ज्वसालय् लय् छक्व: स्वंगूगु सनिवा: पत्तिं जुइगु "गृहस्थ चिबाहा: पूजा म्हिग: नारायणचौर नक्सा:या साहु वसन्तबहादुर शाक्यया थ:गु यक:तिगु छेँ या कम्पाउण्ड दुने श्रद्धाकथं पलिस्था यानात:गु चिबाहा:लय् चिबाहा: पूजा न्ह्या:गु दु।

निस:म्ह स्वया: अप्व: मनुखं ब्वति का:गु गृहस्थ चिबाहा: पूजाय् ल्यायम्ह पुस्ताया "ज्ञानमाला प्रशिक्षार्थी संघं" ज्ञानमाला भजन त:जिक न्ह्यब्वगु उगु ज्याझ्व:या शुरुइ समितिया धर्मानुशासक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरजुं झिंन्हयक्व: तक पिदने धुंकूगु ज्ञानमाला भजन सफू दुनेया भजनमुना छपला: नांगु ज्ञानमाला भजन सफूया उल्यज्या याना धर्मदिशना याना बिज्यात।

समितिया नाय: भाजु शान्तरत्न शाक्यया नाय:सुइ न्ह्या:गु ज्याझ्वलय् वरिष्ठ उपाध्यक्ष प्रा. सुवर्ण शाक्यजुं चिबाहा: पूजाया उद्देश्य कना बिज्यात। चिबाहा:या हामा साहु बसन्तबहादुर शाक्यं गृहस्थचिबाहा: पूजां थ:लयता:गु खँ कसें समितियात ग्वाहालि कथं झिदो दां कोषाध्यक्ष भाजु शान्तकुमार चित्रकारजुयात ल: ल्हाना बिज्यागु ख:।

मेगु निक्व:गु ज्याझ्व: भाद्रया २० गते आइतबा: पकनाज्व:या उपासक अमरबहादुर स्थापित जुया याक:तिगु छेँय् पलिस्था यानात:गु चिबाहा:लय् जुइ। थौं या मूंज्याय् विज्यापि भापिं, ज्ञानमाला प्रशिक्षार्थी संघ व चिबाहा: थुवायात राष्ट्रिय समितिया उपमहासचिव धर्म रत्न शाक्य 'पत्रकार' जुं शुभाय् बिया दिइगु ख:। थौं या ज्याझ्व: समितिया महासचिव भाजु किरणकुमार जोशीजुं न्हयाकादीगु ख:।

विचा: मुंज्या

०६१ श्रावण १६ गते, शनिवार। कसा: ख्य:, डल्लु आवास क्षत्र, भुइख्य: यँ। कसा: त:धं गुथीया नाय: अग्र धर्मानुदाता साहु ज्ञानज्योति कसा:जु दिवंगत जुयादीगुलिं कसा: त:धं गुथीया कार्यवाहक नायो चित्ररत्न कसा:या आयोजनाय् विचा: मुंज्या ज्याझ्व: क्वचायकूगु समाचार दु।

बुद्ध शासन चिरस्थायी ज्याझ्वले साहु ज्ञानज्योतिया अमूल्य योगदानयात लुमंकुसे थुगु ज्याझ्वले दिवंगत साहुया पुण्यस्मृतिस मैत्रीपूर्वक पुण्यानुमोदन या:गु ख:।

बा.अ.का.द.नं. - ७०/०४०/४१

बिचाः हायेका

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो
उपज्जित्वा निरुज्झन्ति तेसं ऊपसमोसुखो

मदुम्ह भाजु रत्नबहादुर महर्जन

बूगु दिं : बि.सं. १९९७/०५/१५, ने.सं. १०६० अलाथ्व पारु

मदुगु दिं : २०६१/२/३१, ने.सं. ११२४ तछलागा, एकादशी, आइतवाः

डल्लु, माल्चातार यें । वडा नं. १५

धर्मकीर्ति पत्रिकाया ब्यवस्थापक, धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया सदस्य माल्चातार डल्लु च्वंम्ह भाजु ज्ञानेन्द्र महर्जनया अबुजु ६५ दँया बैंसे आकाभाकां मदुगुलिं वयकःया छेजःपिन्सं अनित्य संसारयात थुइकाः धैर्य धारण याये फयेमा धकाः बिचाः हायेका ।

धर्मकीर्ति पत्रिका परिवार

श्रीघः नःघ यें ।

मुद्रक : न्यू नेपाल प्रेस प्रधान कार्यालय: नक्साल, नागपोखरी, पोष्ट बक्स: ८९७५ इ.पि.सी. ५४१४, काठमाडौं, नेपाल । फोन: ४४३४८५०, ४४३४७५३, फ्याक्स: (९७७-१) ४४३३९२९
व्यापारिक कार्यालय: शुक्रपथ, काठमाडौं । फोन: ४२५१०३२, ४२५१४५०, फ्याक्स: (९७७-१) ४२५८६७८

Downloaded from http://www.dhamma.digital